

T A

Č R

Význam sociálních podniků

Význam a role sociálních podniků pro kvalitu pracovního života ohrožených skupin obyvatelstva

Monotematická studie

Marie Dohnalová

Tento dokument byl zpracován jako podklad pro projekt „Podmínky a zdroje pro udržitelný rozvoj kvality pracovního života v ČR v éře nastupující průmyslové revoluce“ (TL01000502), který je řešen s finanční podporou Technologické agentury ČR v rámci programu Éta.“

OBSAH:

Úvod

- 1) Sociální podniky a jejich typy**
- 2) Integrovaní sociální podniky – umožnění pracovního života ohrožených skupin**
- 3) Ohrožené skupiny obyvatelstva – osoby znevýhodněné na trhu práce**
- 4) Statistické přehledy o českých sociálních podnicích**
- 5) Institucionální rámec pro zlepšení kvality pracovního života ohrožených skupin obyvatelstva - instituce pro integrovaní typ sociálního podniku**
- 6) Návrh zákona o sociálním podniku**
- 7) Sociální podniky na venkově a jejich udržitelnost**
- 8) Příklady kaváren – sociálních podniků, sociální podnik Ethnocatering**

Literatura

Úvod

Ohrožené skupiny obyvatel jsou znevýhodněné i při vstupu na trh práce. Pro ně mají velký význam sociální podniky, ve kterých lidé z ohrožených skupin mohou pracovat, a tím snižovat své znevýhodnění. Důležitost sociálních podniků, subjektů nacházející se mezi státem, trhem a domácnostmi, je zdůrazňován evropskými institucemi zejména v naplňování cílů Strategie Evropa 2020 – posilování zaměstnanosti a sociálního začleňování. Integrované sociální podniky jsou zkoumány mnoha výzkumnými institucemi v různých zemích světa. Možnost pracovat v podniku, který dokáže sladit sledování ekonomických a sociálních cílů, zvyšuje kvalitu pracovního života ohrožených skupin jak ve městech, tak na venkově.

Cílem studie je seznámit se zahraničními koncepcemi a definicí sociálního podniku a přiblížit společenské, legislativní, finanční a evidenční podmínky v českém prostředí. Zároveň stručně představit některé časté formy sociálních podniků – kavárny a jeden úspěšný sociální podnik, který pracuje s cílovou skupinou žen cizinek.

Použité metody pro zpracování byla zejména obsahová analýza zahraničních a domácích dokumentů a statistické metody. Autorka využila také svých znalostí problematiky, kterou se zabývá od roku 2002, i zahraničních zkušeností ze svého zapojení do mezinárodních výzkumů.

1) Sociální podniky a jejich typy

Protože v České republice není možné vyjít z legislativního rámce pro sociální podniky, jsou v současné době výchozí zahraniční definice. Podobně jako sociální podniky v jiných zemích jsou tyto soukromé subjekty nezávislé na státu, vykonávají ekonomické činnosti, ale odlišují se od tržních ziskových společností tím, že sledují sociální a/nebo environmentální cíle v daném místě. Vytvářejí nová pracovní místa, zaměstnávají osoby ze znevýhodněných sociálních skupin, poskytují sociální služby (nabízejí v obcích alternativní nebo komplementární způsoby uspokojování potřeb občanů) a vedle zaměstnanců zde často pracují dobrovolníci. Sociální podniky vznikají „zdola“ zájmem a dobrovolným rozhodnutím občanů, mohou vytvářet nová pracovní místa, zaměstnávat osoby ze znevýhodněných sociálních skupin a poskytovat sociální služby (nabízet v obcích alternativní nebo komplementární způsoby uspokojování potřeb občanů).

Pod sociálním podnikáním si lze představit rozsáhlé množství aktivit, protože není český zákon a v legislativě je vymezeno pouze sociální družstvo. Proto se u nás řídíme zahraničními definicemi a koncepcemi, a tím pod sociálním podnikáním rozumíme ekonomické aktivity nestátních neziskových organizací v neziskovém sektoru i společensky odpovědné podnikání spojené s tržním prostředím.

Sociální podnik je subjekt, ten, kdo vykonává sociálně nebo společensky prospěšné aktivity.¹ V zahraničí je chápán jako sociální ekonomiky mající konkrétní právní formu. Sociální podnik je různě pojímán zejména v evropském a americkém pojetí. V evropském pojetí podnik sleduje veřejně prospěšný cíl a tzv. trojího prospěch. Nachází se mezi státem a trhem a naplňuje sociální cíle prostřednictvím ekonomických aktivit. Často zaměstnává jedince ze znevýhodněných nebo ohrožených skupin, přispívá k jejich začleňování na trh práce a tím k sociálnímu začleňování, a proto se tento typ sociálního podniku nazývá integrační sociální podnik (tzv. WISE). Ve venkovském prostředí pracují sociální firmy, zejména v zemědělství. Sociální firma je konkurenceschopný podnikatelský subjekt, který působí v tržním prostředí s cílem vytvářet pracovní příležitosti pro osoby znevýhodněné na trhu práce, kterým také poskytuje pracovní i psychosociální podporu. Inspirací pro vytvoření této definice se stal britský model sociální firmy. Podle amerického přístupu se sociálním podnikem rozumí samofinanční podnikatelská aktivita neziskových organizací, která pomáhá získávat finanční

¹ Text části „Sociální podniky a jejich typy“ je zpracován z kapitol knihy: LEGNEROVÁ, K., DOHNALOVÁ, M. *Společensky odpovědné podnikání*. 2018.

zdroje, a tím přispívá k udržitelnosti organizace a plnění jejího poslání. Dle tohoto pojetí se sociální podnik zaměřuje spíše na udržitelnost, spíše než na charitu.

Sociální podnikání představuje zastřešující termín pro rozmanitý počet aktivit i subjektů odlišných organizačních forem, a proto je důležité specifikovat, definovat a určit charakteristiky sociálního podniku. Označení sociální podnik se ve světě používá, může se však týkat různé reality. V závislosti na kontextu se setkáváme i s rozdílným pojetím. Význam pojmů ‚sociální‘ a ‚podnik‘ je sám o sobě značně široký a ve chvíli, kdy tyto dva pojmy spojíme dohromady, nejasnost může narůstat.²

V evropském prostředí má nezastupitelnou úlohu mezinárodní výzkumná společnost EMES. Vznikla v roce 1996 jako síť vědeckých institucí pro studium vývoje sociální ekonomiky v Evropě³. Síť publikuje multidisciplinární studie, jejichž cílem je porozumět odlišným zkušenostem na národních úrovních a seznámit se s tím, jak jsou na těchto úrovních zakotvené subjekty třetího sektoru. Společnost definovala subjekty sociální ekonomiky a rozvíjí vzdělávání v této oblasti na evropských univerzitách. Zásadní postavou sítě EMES je profesor Jacques Defourny. Členové EMES v publikovaných studiích a knihách staví na analytickém přístupu k problematice třetího sektoru a využívají poznatky z různých oborů jako je sociologie, politologie, management a ekonomie. Při empirických výzkumech je důraz kladen na historické souvislosti a celkový sociální, ekonomický, politický a kulturní kontext zkoumaných organizací.

Koncept sociální ekonomiky EMES chápe jako klíčový pro evropskou tradici třetího sektoru a pro jeho vymezení využívá kombinace institucionálního a normativního přístupu:

"Sociální ekonomika zahrnuje aktivity prováděné organizacemi typu družstev, vzájemně prospěšnými organizacemi a spolky, jejichž etickým východiskem jsou následující principy: cílem je služba členům nebo komunitě, ne primárně vytváření zisku nezávislost řídicích

² DAVISTER, C., DEFOURNY, J., GREGOIRE, O. *Work Integration Social Enterprises In the European Union: an Overview of Existing Models*. 2004.

³ EMES je zkratka pro francouzský název rozsáhlého výzkumu na téma Vznikání sociálních podniků v Evropě (the Emergence of social enterprises in Europe, 1996–1999). Původně označovala síť výzkumníků v rámci výzkumného programu financovaného Evropskou komisí. Název výzkumného programu byl užíván v projektech o sociálních podnicích a sociální ekonomice a později se stal názvem mezinárodní sítě. Cílem společnosti je spojit vědomosti existujících univerzitních výzkumných center působících na poli sociální ekonomiky a postupně vybudovat evropskou databázi teoretických a empirických znalostí o sociální ekonomice.

struktur organizace demokratický rozhodovací proces nadřazenost lidí a práce (pracovní síly) nad kapitálem a rozdělováním zisku"⁴.

Výsledky z projektu s názvem „Vznikání sociálních podniků v Evropě“ realizovaného v letech 1996 až 1999 v patnácti zemích Evropské unie obsahují skupiny indikátorů, pomocí nichž mezinárodní výzkumná společnost EMES definuje tzv. ideální typ sociálního podniku.⁵ Tím je uváděna metodika pro evropský i světový výzkum sociálních podniků. Výzkum EMES se doposud zaměřoval především na evropské prostředí s jeho specifickými tradicemi, díky nimž se odlišuje od ostatních oblastí světa, v současnosti členové EMES rozšiřují své výzkumné aktivity i do dalších geografických území jako je Latinská Amerika a Východní Asie.⁶

Sociální podnik „ideálního typu“ je postaven na vícezdrojovém financování, v jeho aktivitách je zapojena širší paleta zúčastněných aktérů a podnik naplňuje více různých cílů.⁷

Indikátory ideálního typu sociálního podniku nemají sloužit jako soubor podmínek, které organizace musí splňovat, abychom ji mohli pokládat za sociální podnik. Koncept ideálního typu sociálního podniku představuje především nástroj, pomocí kterého výzkumníci popisují subjekty v daném prostředí. Slouží pro mezinárodní srovnávání a stanovuje hranice pro vymezení sociálních podniků. Společnost EMES zdokonalovala *metodologii zkoumání sociálních podniků* s cílem sjednotit přístup, který je v rámci národních výzkumných projektů ve světě možné aplikovat a prověřovat jeho relevanci v kontextu odlišných podmínek. Pro účely mezinárodního srovnávacího výzkumu, který identifikoval hlavní shody a rozdíly v pojetí sociálního podniku v Evropě a USA, autoři Jacques Defourny a Marthe Nyssens poukázali na vhodnost členění indikátorů do tří podskupin.⁸ Rozdělení provedli proto, aby zvýraznili konkrétní formy řízení specifické pro **ideální typ sociálního podniku**.

Sociální hledisko

1) Cíl sociálního podniku - prospět společnosti nebo specifické skupině lidí

⁴ DEFOURNY, J. *From Third Sector to Social Enterprise*. 2001.

⁵ BORZAGA, C., DEFOURNY, J. *The Emergence of Social Enterprise*. 2001.

⁶ EMES Focus Areas. Focus Areas. *Emes European Research Network*. [online]. 2018.

⁷ NYSSENS, M. *Social enterprise at the crossroads of market, public policy and civil society*. 2006, s. 315-319.

⁸ DEFOURNY, J., NYSSENS, M. *The EMES approach of social enterprise in a comparative perspective*. 2012.

Základním smyslem sociálního podniku je provozovat aktivity sloužící společnosti či specifické skupině lidí. Na stejné úrovni je hlavní charakteristikou sociálních podniků zájem podporovat smysl pro sociální zodpovědnost na místní úrovni.

2) Sociální podniky vznikají ze skupinové iniciativy

Sociální podniky jsou výsledkem společné aktivity občanů, kteří sdílí určitou potřebu nebo záměr. Tento kolektivní rozměr musí být zachován, i když podnik řídí volení jednotlivci nebo skupina vedoucích.

3) Omezené přerozdělování zisku

Mezi sociální podniky patří také ty, které se neřídí podmínkou absolutního zákazu přerozdělování zisku. Tedy organizace, které jako například družstva v některých zemích, mohou přerozdělovat v omezené míře zisk mezi své podílníky."⁹

Ekonomické hledisko

1) Trvalé aktivity zaměřené na výrobu zboží a/nebo poskytování služeb

Hlavním cílem sociálních podniků není, na rozdíl od tradičních neziskových organizací, angažovanost v dobročinných aktivitách nebo v přerozdělování finančních toků (jako u nadací). Produkují výrobky nebo poskytují služby lidem. Ekonomická činnost je jeden z hlavních důvodů jejich existence.

2) Přijetí ekonomických rizik

Ti, kdo zakládají sociální podniky, předpokládají jistě nebo zčásti risk spojený s ekonomickou činností. Na rozdíl od většiny veřejných institucí, závisí jejich finanční udržitelnost a životaschopnost na úsilí jejich členů a zaměstnanců při zabezpečování potřebných zdrojů.

3) Alespoň minimální podíl placené práce

Podobně jako tradiční neziskové organizace mohou sociální podniky kombinovat peněžní a nepeněžní zdroje, placenou a dobrovolnickou práci. Nicméně aktivity sociálních podniků vyžadují alespoň minimální podíl placené práce.

Hledisko participativního řízení podniku

1) Vysoký stupeň autonomie

Sociální podniky jsou dobrovolně vytvářeny skupinami lidí a jsou jimi řízeny pomocí plánů, které sami stanovují. Adekvátně tomu mohou být závislé na veřejných dotacích. Nejsou však

⁹ DEFOURNY, J. *From Third Sector to Social Enterprise*. 2001.

přímo ani nepřímo řízeny veřejnými institucemi nebo jinými organizacemi (svazy, soukromými firmami atd.). Mají právo „rozhodujícího hlasu“, tedy právo aktivitu rozšiřovat nebo ukončit.

2) Právo rozhodovat není postaveno na výši vloženého kapitálu

V rámci rozhodovacího procesu by měl být respektován princip „jeden člen, jeden hlas“ nebo alespoň by síla hlasovacího práva neměla být závislá na výši vloženého kapitálu. Rozhodování má spíše demokratický charakter.

3) Participativní charakter, který stojí na zapojení všech zúčastněných aktérů vykonávané aktivity. Důležitou charakteristikou sociálních podniků je spolupráce s klienty či zákazníky, zapojení zúčastněných aktérů do rozhodovacího procesu a participativní management. V celé řadě případů je jedním z cílů sociálních podniků podpora demokratických principů na místní úrovni skrze ekonomickou aktivitu.

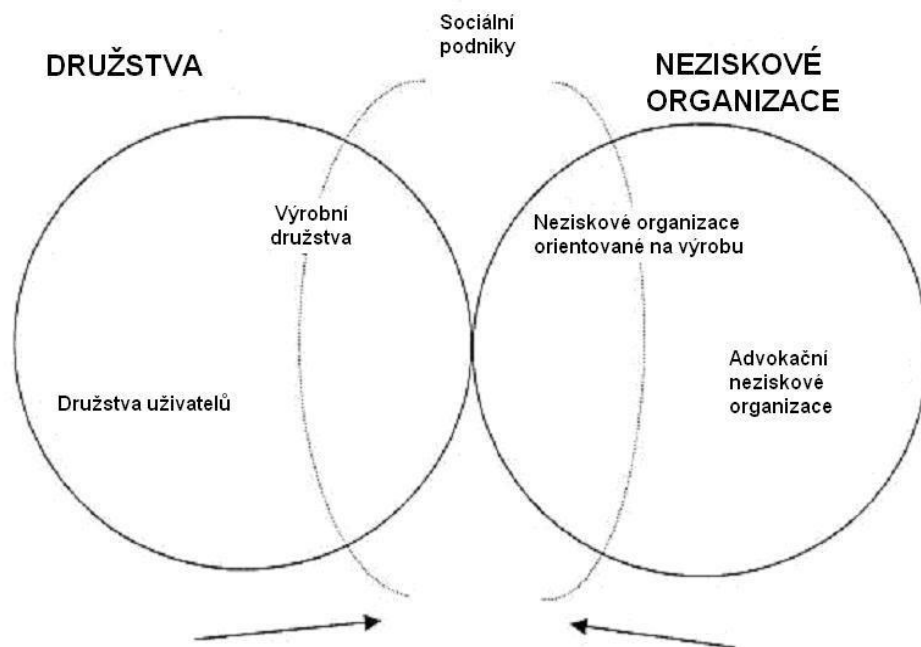
Sociální podniky trvale vyrábějí výrobky nebo poskytují služby lidem. Soustavné poskytování zboží a/nebo služeb tvoří jeden z hlavních důvodů jejich existence a vymezuje je oproti tradičním nestátním neziskovým organizacím, jejichž náplní je účast v dobročinných aktivitách nebo přerozdělování finančních toků. Při vzniku sociálních podniků na sebe zakladatelé berou plné či částečné ekonomické riziko. Na rozdíl od většiny veřejných institucí závisí finanční životaschopnost sociálních podniků na úsilí členů i zaměstnanců zajistit potřebné zdroje. Sociální podniky mohou kombinovat peněžní a nepeněžní zdroje, placenou a dobrovolnou práci, nicméně aktivity sociálních podniků vyžadují alespoň minimální podíl placené práce.¹⁰

Všechny tři skupiny charakteristik je nutné brát v úvahu komplexně, ne jednotlivě. Zamezí se tak záměně sociálního podniku s tradiční neziskovou organizací, která například změní způsob řízení. Defourny zdůrazňuje, že takto vymezené iniciativy představují nový obraz o neziskových organizacích. Odpovídá společensky odpovědnému podnikání. Sociální podnik "ideálního typu" je postaven na vícezdrojovém financování, v jeho aktivitách je zapojena širší paleta zúčastněných aktérů a podnik naplňuje více různých cílů¹¹.

¹⁰ DEFOURNY, J. *From Third Sector to Social Enterprise*. 2001, s. 16-18.

¹¹ NYSSSENS, M. *Social enterprise at the crossroads of market, public policy and civil society*. 2006, s. 315-319.

Sociální podniky mezi družstvy a organizacemi neziskového sektoru

Zdroj: Defourny, 2004¹²

¹² DEFOURNY, J. Social Enterprise in an Enlarged Europe: Concept and Realities. *Second Conference on Social Economy in the Central and Eastern European Countries "Social Entrepreneurship & Economic Efficiency."* [online]. 2004.

Česká republika: podmínky pro sociální podniky, důvody a okolnosti vzniku

Sociální podnikání v České republice nabývá v posledních letech na významu, přestože vývoj zde vývoj sociálního podnikání a sociálních podniků pozvolněji než v zemích západní Evropy, což bylo zapříčiněno zejména komunismem, který aktivity tohoto typu neumožňoval, naopak je potlačoval. Sociální ekonomika a podnikání v České republice navazuje na tradici solidarity a vzájemnosti českých družstevnických a dobrovolnických organizací. Hovoří se o „společensky zodpovědném“ způsobu jak podnikat a být prospěšný nejen cílové skupině sociálního podniku, ale i celé společnosti. Jeho vznik je spjatý se sociální ekonomikou a neziskovým sektorem. Vzhledem k bohaté tradici českého spolčování dobrovolnictví a inspiraci „ze západu“, se dokázala Česká republika v této oblasti poměrně rychle adaptovat a sociální podnikání, i sociální podniky zaznamenávají v posledních letech „boom“.

O sociální ekonomice mluvíme od roku 2002, kdy se konala, kdy se Česká republika stala první zemí střední a východní Evropy, kde se v Praze konala světová konference o sociální ekonomice.¹³ Předtím podobné mezinárodní konference probíhaly v prostředí demokracií západní Evropy. Na konferenci byla přijata tzv. **Pražská deklarace**, ve které se mimo jiné uvádí: Přestože neexistuje žádná přesná právní definice sociální ekonomiky, je možné se shodnout na třech konstatováních:

- a) sociální ekonomika není založena na kapitálu, ale na participativní demokracii;
- b) cílem sociální ekonomiky není zisk, ale vzájemná solidarita;
- c) sociální ekonomika může významnou měrou přispívat k začleňování znevýhodněných osob do společnosti.¹⁴

Důležitým krokem bylo vytvoření **Národní tematické sítě pro sociální ekonomiku** v roce 2005, která pracovala na definování a vymezení sociálního podnikání v České republice a následně v roce 2011 uvedla hlavní tři hlavní principy: sociální, ekonomický a environmentální.

¹³ Následující konference se konala v roce 2004 v polském Krakově.

¹⁴ DOHNALOVÁ, M. *Sociální ekonomika v evropeizaci českého hospodářství*. 2006.

PRINCIPY SOCIÁLNÍHO PODNIKU	1. Sociální prospěch	2. Ekonomický prospěch	3. Environmentální a místní prospěch
Obecná definice:	1a) Provozování aktivity prospívající společnosti či specifické skupině (znevýhodněných) lidí.	2a) Případný zisk používán přednostně pro rozvoj sociálního podniku a/nebo pro naplnění veřejně prospěšných cílů.	3a) Přednostní uspokojování potřeb místní komunity a místní poptávky.
0a) Veřejně prospěšný cíl formulován v zakládacích dokumentech a naplňován prostřednictvím konkrétních aktivit.	1b) Účast zaměstnanců a členů na směřování podniku.	2b) Nezávislost (autonomie) v manažerském rozhodování a řízení na externích zakladatelích nebo zřizovatelích.	3b) Využívání přednostně místních zdrojů.
		2c) Alespoň minimální podíl tržeb z prodeje výrobků a služeb na celkových výnosech.	3c) Zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby.
		2d) Schopnost zvládat ekonomická rizika.	3d) Spolupráce sociálního podniku s místními aktéry.
		2e) Omezení nakládání s majetkem (tzv. asset lock).	
		2f) Vykonávání soustavné ekonomické aktivity.	
		2g) Trend směrem k placené práci.	

Typy (modely) českých sociálních podniků¹⁶

Studie a výzkum sociálních podniků, společensky odpovědných firem i navazování kontaktů se zahraničními institucemi provádí několik let Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy (FHS UK). Výzkumníci vychází z předpokladu, že pro zahájení zkoumání a doložení

¹⁵ <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/principy-a-definice>

¹⁶ Následující text představuje výsledky vlastního výzkumu autorky a do s. 12 je shodný s textem části nepublikované studie VÚPSV vypracované Marií Dohnalovou a Pavlem Barešem pro Asociaci odborových svazů, 2019.

tvrzení, že české sociální podniky existují, lze pro jejich určení využít stávající zahraniční přístupy.

Výzkumný tým FHS UK a Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí (VÚPSV) realizoval v letech 2008-2010 projekt s využitím zahraniční metodiky zveřejněné v roce 2006 ve studii Evropské výzkumné společnosti EMES.¹⁷ Na uvedený výzkum navazuje každoročně řada zpracovaných studií sociálních podniků s využitím metodiky EMES, kterou získaly výzkumnice katedry studií občanské společnosti díky svého zapojení v mezinárodním projektu „International Comparative Social Enterprise Models“.

Na základě dosavadních kroků v prosazování koncepce sociálního podnikání v České republice lze rozpoznat dva přístupy. Oba přístupy jsou ovlivněny zahraničními autory a směry.

První přístup je ztotožněn s definicemi EMES, vychází z evropské tradice spolků, vzájemnosti a družstev. Z amerického pojetí je mu blízká důležitost podnikání, které přináší vlastní zdroje zejména nestátním neziskovým organizacím.

Druhý přístup více zdůrazňuje sociální inovace, udržitelnost, společenskou odpovědnost a prospěšnost, byznys nástroje a tržní principy.

Hlavní faktory ovlivňující přijetí koncepce sociálního podnikání

Představy o obsahu pojmu sociální podnik (koncepce sociálního podnikání) přijímaná odbornou veřejností, respektive relevantními aktéry, se v českém prostředí utváří současně na základě několika různých vlivů, případně trendů. Jako hlavní dynamizující faktory, které definují nebo ovlivňují jak samotné konceptuální uchopení pojmu, tak jeho přijetí odbornou veřejností, respektive relevantními aktéry, lze řadit především tyto společenské trendy nebo procesy:

- a) Vliv zahraničních autorů a přístupů důležitých pro vypracování českých definic
- b) Evropský vliv na vznik integračních sociálních podniků (WISE model sociálního podniku)

¹⁷ Projekt GAČR č. 402/08/ 0571 *Sociální ekonomika - nová oblast výzkumu v České republice.*

- c) Iniciativa „zdola nahoru“ z neziskového sektoru (asociativní model sociálního podniku)
- d) Iniciativa „zdola nahoru“ z družstevního sektoru (družstevní model sociálního podniku)
- e) Iniciativa „zdola nahoru“ z tržního (komerčního) sektoru (business model sociálního podniku)

a) Vliv zahraničních autorů a přístupů důležitých pro vypracování českých definic

Poznávání zahraniční teorie sociálního podnikání vede k zakládání českých sociálních podniků.¹⁸ Podle právně/institucionálního přístupu sociální podniky představují různé právní formy subjektů. Sociálními podniky jsou některé obchodní společnosti, část družstev i neziskových organizací.

Sociální podniky mezi tržním sektorem a neziskovým sektorem

Tržní sektor	Sociální podniky		Neziskový sektor
Obchodní společnosti	Obchodní společnosti	Organizace neziskového sektoru vykonávající	Organizace neziskového sektoru
Družstva	Družstva	soustavné ekonomické	
OSVČ	OSVČ sledující také sociální cíle	činnosti	

Zdroj: Defourny, 2004

Normativní přístup k sociálnímu podnikání je nutné aplikovat s využitím zahraničních definic vysvětlující koncept trojí zodpovědnosti a trojího prospěchu: ekonomického, sociálního a environmentálního.

b) Evropský vliv na vznik integračních sociálních podniků (WISE model sociálního podniku)

V evropských zemích sociální podniky vykonávají sociálně prospěšné aktivity v celé řadě odvětví. Mezi nejvýraznější patří mimo jiné oblast sociálních služeb, místního rozvoje a pracovní integrace znevýhodněných osob.¹⁹ Naposledy jmenovaná oblast zaměření je se sociálními podniky v Evropě spojována nejčastěji. EMES definuje tuto specifickou skupinu

¹⁸ DOHNALOVÁ, M. *Sociální ekonomika*. 2010, s. 289-307.

¹⁹ DEFOURNY, J. Social Enterprise in an Enlarged Europe: Concept and Realities. *Second Conference on Social Economy in the Central and Eastern European Countries "Social Entrepreneurship & Economic Efficiency"* [online], 2004.

sociálních podniků operujících na poli pracovní integrace následujícím způsobem: "Sociální podniky pro pracovní integraci (WISE - zkratka anglického termínu „work integration social enterprises) jsou autonomní ekonomické subjekty, jejichž hlavním cílem je pracovní integrace nezaměstnaných lidí (ať již v rámci vlastního sociálního podniku, či v rámci podniků na otevřeném pracovním trhu), kteří mají problémy uplatnit se na pracovním trhu. Této integraci je dosaženo prostřednictvím pracovní činnosti nebo prostřednictvím rekvalifikace pracovníků."²⁰ Hlavním cílem sociálních podniků je pomoci znevýhodněným nezaměstnaným lidem, kterým hrozí dlouhodobé vyloučení z trhu práce. Sociální podniky pro pracovní integraci začleňují tyto jednotlivce prostřednictvím práce zpět do společnosti.

c) Iniciativa „zdola nahoru“ z neziskového sektoru (asociativní model sociálního podniku)

Tento model představují nestátní neziskové organizace (spolky, obecně prospěšné organizace, ústavy, církevní právnické osoby, nadace a nadační fondy), které v rámci vícezdrojového financování mají také vlastní příjmy. Vykonávají ekonomické aktivity, na trhu prodávají zejména služby nebo zboží. Spojení poslání, proč organizace vznikla, a ekonomických aktivit představuje zjednodušeně sociální podnikání. Neziskové organizace samozřejmě naplňují další znaky mezinárodních definic včetně významu v místním měřítku.

d) Iniciativa „zdola nahoru“ z družstevního sektoru (družstevní model sociálního podniku)

Družstevní model sociálního podniku představují družstva, zejména výrobní, která, podobně jako neziskové organizace, samy sebe považují za sociální podnik. Jsou seznámena s koncepcí sociálního podnikání a sociální ekonomiky, znají principy sociálního podniku nebo jim byl podpořen projekt v rámci Evropských strukturálních fondů. Pro tento typ sociálních podniků bylo v českém prostředí důležitou pozitivní změnou legislativní ustanovení sociálního družstva v § 758 Zákona č 90/2012 Sb. o obchodních korporacích.²¹

e) Iniciativa „zdola nahoru“ z tržního (komerčního) sektoru (business model sociálního podniku)

²⁰ DAVISTER, C., DEFOURNY, J., GREGOIRE, O. *Work Integration Social Enterprises In the European Union: an Overview of Existing Models*. [online]. 2004.

²¹ Zákon č. 90/2012 Sb.

V českém prostředí v případě sociálních podniků, které mají právní formu obchodních společností (nejčastěji společnost s ručením omezeným, méně často akciová společnost) nebo osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) je situace podobná jako v předchozích modelech, tj. že subjekty samy sebe považují za sociální podnik. Jsou seznámeny s koncepcí sociálního podnikání a sociální ekonomiky, znají principy sociálního podniku nebo jim byl podpořen projekt v rámci Evropských strukturálních fondů.

2) Integrovaní sociální podniky – umožnění pracovního života ohrožených skupin

Základní rozdělení sociálních podniků podle typu je možné ve vztahu k integraci osob vyloučených z trhu práce, tedy na integrované sociální podniky (tzv. WISE, Work Integration Social Enterprise) a neintegrované sociální podniky. Podstatou neintegrovaného SP je „provozování aktivity prospívající společnosti či specifické skupině (znevýhodněných) lidí“, u integrovaného SP je touto společností prospěšnou aktivitou myšleno zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce a tím umožnění pracovního života ohrožených skupin.

WISE je nejběžnější formou SP nejen na území ČR. Tento fakt je způsoben možností získání podpory z fondů EU právě pro integrované sociální podniky, u kterých je podmínkami dotačního období vymezen minimální podíl zaměstnanců ze skupin znevýhodněných na trhu práce.

PRINCIPY INTEGROVANÉHO SOCIÁLNÍHO PODNIKU (Work Integration Social Enterprise, dále WISE)²²

PRINCIPY SOCIÁLNÍHO PODNIKU	1. Sociální prospěch	2. Ekonomický prospěch	3. Environmentální a místní prospěch
Obecná definice:	1a) Zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce.	2a) Případný zisk používán přednostně pro rozvoj sociálního podniku a/nebo naplnění veřejně prospěšných cílů.	3a) Přednostní uspokojování potřeb místní komunity a místní poptávky.
0a) Veřejně prospěšný cíl zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce formulován v základacích dokumentech a naplňován prostřednictvím konkrétních aktivit.	1b) Účast zaměstnanců a členů na směřování podniku.	2b) Nezávislost (autonomie) v manažerském rozhodování a řízení na externích zakladatelích nebo zřizovatelích.	3b) Využívání přednostně místních zdrojů.
	1c) Důraz na rozvoj pracovních kompetencí znevýhodněných zaměstnanců.	2c) Alespoň minimální podíl tržeb z prodeje výrobků a služeb na celkových výnosech.	3c) Zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby.
		2d) Schopnost zvládat ekonomická rizika.	3d) Spolupráce sociálního podniku s místními aktéry.
		2e) Omezení nakládání s majetkem (tzv. asset lock).	

²² <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/principy-a-definice>

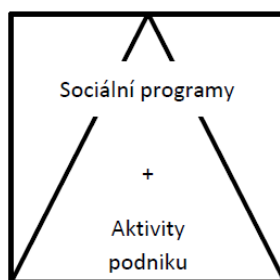
Modely spolupráce neziskových organizací a sociálních podniků

Kim Alter (2006)²³ se ve své práci „Social Enterprise Models and Their Mission and Money Relationships“ zabývá modely spolupráce neziskových organizací a sociálních podniků. Rozlišuje pozici sociálního podniku v rámci organizační struktury, vztah sociálního podniku k poslání organizace, zohledňuje vzájemné finanční vztahy, způsob generování zisku, nebo trh, na který se orientuje.

Alter definuje tři základní typy sociálních podniků: sociální podniky plně integrované s NNO, částečně integrované sociální podniky a sociální podniky stojící mimo NNO, přičemž jsou v praxi nejobvyklejší interní sociální podniky nebo sociální podnik jako samostatná právní jednotka. Vyjádření těchto vztahů je znázorněno v následujících schématech.

A. Sociální podniky plně integrované s nestátní neziskovou organizací sdílejí její poslání, sociální programy a nabízené služby. Sociální podnik nemá vlastní právní subjektivitu, je založen pro dosažení poslání NNO. Nestátní nezisková organizace a podnik sdílejí klienty, zaměstnance a vedení. Sociální programy jsou samofinancovány prostřednictvím sociálního podniku. Sociální podnik může představovat dlouhodobě udržitelnou programovou strategii, jedná se o jedno z center nebo oddělení mateřské NNO.

Sociální podniky plně integrované s nestátní neziskovou organizací (NNO)

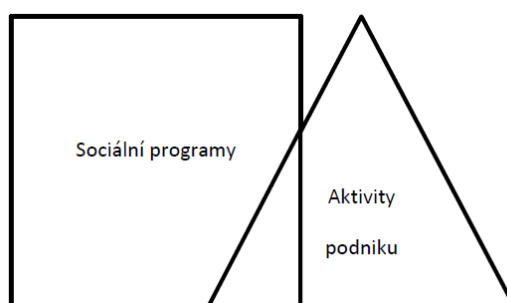
Zdroj: Alter, 2006

B. Sociální podniky částečně integrované s NNO jsou v souladu se sociálními programy a službami poskytovanými nestátní neziskovou organizací. Struktura totožná s mateřskou

²³ ALTER, K. *Social Enterprise Models and Their Mission and Money Relationships*. 2006. s. 205-232.

organizací: sociální podnik je součástí mateřské organizace, jedná se o jednu z jejích aktivit, u které je možný vývoj směrem k jiné formě struktury. Aktivity podniku probíhají částečně v rámci operací a aktivit NNO. Nestátní neziskové organizace zakládají sociální podniky jako nástroj pro rozšíření či posílení svého poslání. To se děje například nabídnutím služeb realizovaných organizací pro klienty široké veřejnosti za tržní ceny nebo nabízením nových služeb stávajícím klientům. Vztah mezi sociálním podnikem a NNO je velice úzký a vzájemně prospěšný finančně i sociálně.

Sociální podniky částečně integrované s nestátní neziskovou organizací (NNO)

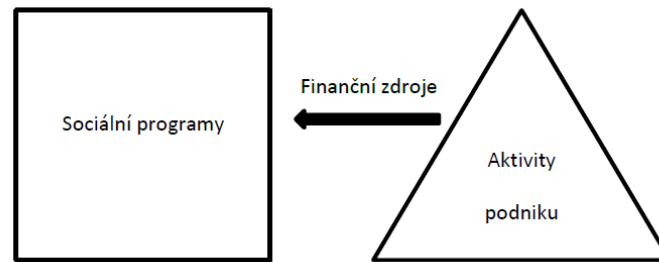

Zdroj: Alter, 2006

C. Samostatná jednotka: sociální podnik má vlastní právní subjektivitu, která může být odlišná od právní formy mateřské organizace. Sociální podnik je externí jednotkou nestátní neziskové organizace.²⁴ Aktivity sociálních podniků stojící mimo NNO nejsou propojené s operacemi, programy a službami poskytovanými NNO. Nestátní neziskové organizace v tomto případě vytvářejí sociální podnik, jehož účelem je financovat sociální programy, služby a nepřímé náklady organizace. Aktivity podniku nejsou spojeny s posláním NNO. Vztah podniku a nestátní neziskové organizace je podpůrný, tj. podnik poskytuje prostředky mateřské organizaci.

²⁴ WISE Work Integration Social Enterprises as a tool for promoting inclusion. Innovative Social Enterprise Development Network. [online]. 2016.

Sociální podniky stojící mimo nestátní neziskovou organizaci (NNO)

Zdroj: Alter, 2006

Obdobné typy sociálních podniků definovala Alter ve vztahu k poslání mateřské organizace. Opět se jedná o tři typy v tomto případě odstupňované podle míry integrace sociálního podniku s cíli a posláním organizace.

- Plně integrovaný sociální podnik: sociálních a ekonomických cílů je dosahováno souběžně. Klienti programů jsou totožní s klienty podniku. Sociální podnik financuje aktivity neziskové organizace.
- Částečně integrovaný sociální podnik: aktivity sociálního podniku a neziskové organizace se částečně prolínají, z určité části dochází ke sdílení nákladů sociální podnik, zaměstnanci a klienti sociálního podniku a neziskové organizace mohou být různé skupiny.
- Externí sociální podnik: aktivity sociálního podniku a neziskové organizace jsou odlišné, SP funguje pouze jako zdroj finančních prostředků pro sociální cíle neziskové organizace. Motivací pro vznik sociálního podniku nejsou sociální programy organizace, ale jejich finanční podpora. Jedná se o oddělené právní subjekty.

3) Ohrožené skupiny obyvatelstva – znevýhodněné skupiny osob na trhu práce²⁵

Osoba ucházející se o pracovní příležitost s nějakým typem znevýhodnění, je s rostoucím počtem nezaměstnaných ucházejících se o téže pracovní místo odsouvána na nižší příčky pomyslného pořadí. Z hlediska celkového počtu obyvatel jsou nejvíce postiženy starší osoby (nad 55 let) a osoby mladé (do 25 let). K dalším ohroženým skupinám se řadí osoby se zdravotním postižením, osoby sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené a osoby s nízkou kvalifikací (Strategie). Lidé z ohrožených skupin jsou často nezaměstnaní a jsou v evidenci Úřadu práce České republiky. Zaměstnavatelé dávají přednost osobám bez hendikepů či s jejich minimem.

Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020 Ministerstva práce a sociálních věcí ČR do roku 2020 uvádí tyto ohrožené skupiny:

Mladí

Jedná se o věkovou skupinu do 25 let, resp. o absolventy vysokých škol do 30 let věku, zpravidla bez déle trvající pracovní zkušenosti. Přestože situace není v ČR tak kritická jako v jiných zemích EU, došlo v posledních letech v ČR k výraznému nárůstu nezaměstnanosti mladých osob (do 25 let). Nejvýraznější problémy lze hledat u skupiny absolventů škol, přičemž jako riziková se ukazuje zejména skupina absolventů SŠ a VOŠ, v daleko menší míře pak absolventi VŠ. Problém mladých při jejich vstupu na trh práce spočívá zejména v neodpovídající struktuře jejich kvalifikací a v nedostatku praktických zkušeností. Je nutné poskytnout mladým lidem možnost pracovního uplatnění v co nejkratším možném termínu po ukončení vzdělávání tak, aby došlo k jejich zafixování na trhu práce a včasnému získání pracovních návyků a dalších kompetencí nezbytných k uplatnění na trhu práce.

Starší osoby

Ke skupinám osob na trhu práce ohroženým se řadí rovněž osoby starších věkových skupin, zejména v předdůchodovém věku (věková skupina 55 – 64 let). Starší osoby jsou skupinou

²⁵ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR: *Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020*. [online].

osob, u které často dochází ke kumulaci řady faktorů – zejména nižší vzdělání, zdravotní znevýhodnění a nedostatečná adaptabilita na měnící se podmínky (a to jak podmínky v důsledku vývoje ekonomiky, případně profese, tak rovněž nedostatečné adaptability na změnu vlastní výkonnosti). Postavení starších pracovníků na trhu práce s ohledem na měnící se pracovní výkonnost a zajišťování alternativních forem péče o osoby blízké dále prohlubuje nedostatečná nabídka flexibilních organizací práce, zejména zkrácených pracovních úvazků.

Osoby se zdravotním postižením

Osoby se zdravotním postižením (OZP) představují jednu z nejzranitelnějších skupin na trhu práce, neboť vzhledem k relativnímu přebytku pracovní síly, není tato skupina dostatečně konkurenceschopná. Nízká participace OZP na trhu práce a jejich obtížný přístup k zaměstnání je primárně způsoben jejich zdravotním postižením, které snižuje jejich pracovní schopnost, ne však a priori vždy, ale je nutné znevýhodnění posuzovat s ohledem na vykonávanou činnost, či zvýšené nároky na zaměstnavatele v oblasti asistence, kontroly práce a v neposlední řadě na případnou úpravu pracoviště. Velmi podstatnou roli pak hrají předsudky většinové společnosti k těmto osobám, k jejich výkonnosti a soběstačnosti, vyplývající často z pouhé neznalosti problému a nedostatečné zkušenosti. Sekundárně se však zdravotní hendikep projevuje i v dalších aspektech limitujících uplatnění OZP na trhu práce. Především se jedná o vzdělávání, neboť zdravotně postižení mají rovněž zhoršen přístup ke vzdělávání, vzhledem ke svým specifickým potřebám. Tato skutečnost se výrazně projevuje ve vzdělanostní struktuře OZP. Faktory, které ovlivňují úspěšnost OZP na trhu práce, však spočívají i ve skupině samotné – zejména mnohdy nedostatečná sebedůvěra a rezignace na nalezení zaměstnání, včetně spoléhání na sociální systém.

Sociálně vyloučení a osoby s nízkou kvalifikací

Existují i další bariéry, omezující některé osoby v přístupu k zaměstnání. Tyto bariéry jsou však průřezové, bez vazby na konkrétní skupinu, a do značné míry nabývají individuálního nebo regionálního charakteru. Především se jedná o sociální exkluzi, neodpovídající anebo nízkou kvalifikaci, případně závislost na návykových látkách atd.

Problematika sociálně vyloučených lokalit byla zmíněna již výše. Osoby ohrožené sociálním vyloučením či osoby již sociálně vyloučené však nežijí pouze v uvedených lokalitách. Jejich vysoká nezaměstnanost je způsobena jak faktory vnějšími, zejména diskriminací na trhu práce, tak faktory vnitřními. Ty spočívají zejména v nízké kvalifikaci, nízké úrovni

vzdělanosti, ztrátě pracovních návyků, nedostatečných sociálních kompetencích. Ve velké míře se pak přidávají další společenská znevýhodnění – bezdomovectví, vysoká zadluženost bránící z důvodu exekuční zátěže přijetí zaměstnání, zdravotní znevýhodnění způsobená špatnou životosprávou atd., vysoká kriminalita.

V projektu „Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání“ se na webových stránkách uvádí: Skupin osob znevýhodněných na trhu práce je přitom široká škála. Pro inspiraci je zpracován přehled některých cílových skupin, které jsou z hlediska Operačního programu Zaměstnanost, jakož i dalších dokumentů na úrovni národní i evropské považovány za skupiny osob, jimž je ve věci přístupu k zaměstnání namíste věnovat zvláštní pozornost.²⁶

Cílové skupiny:

- *osoby se zdravotním postižením*
- *osoby s vypracovaným individuálním akčním plánem*
- *osoby nekvalifikované či s nízkou kvalifikací*
- *osoby starší 55 let*
- *absolventi*
- *mladí do 24 let*
- *osoby po skončení rodičovské dovolené*
- *osoby po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*
- *osoby se záznamem v evidenci rejstříku trestů*

Komora sociálních podniků a společensky odpovědných organizací uvádí jako osoby znevýhodněné na trhu práce:²⁷

osoby se zdravotním postižením – osoby, jejichž zdravotní postižení představuje určité znevýhodnění ve vztahu k ostatním členům společnosti; definice této cílové skupiny vychází ze z. č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů nebo ze z. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů;

- *mládež a mladí dospělí* – mládež ohrožená sociálně patologickými jevy, mladí dospělí opouštějící ústavní zařízení, věková skupina 15-26 let; jedná se o mladé lidi, kteří

²⁶ <http://sozv.cz/temata/podpora-zamestnanosti-osob-znevychodnenych-na-trhu-prace/>

²⁷ <https://www.komora-socialnich-podniku.cz/socialni-podnikani/osoby-znevychodnene-na-trhu-prace/>

např. pocházejí ze sociálně slabých rodin, volný čas tráví převážně pasivně či neorganizovaně a proto jsou ve vyšší míře ohroženi sociálně nežádoucími jevy (jako např. poruchy chování, násilí, vandalismus, šikana, kriminalita, rasismus, drogové závislosti, alkoholismus, prostituce, pornografie, gamblerství atd.), nacházejí se v obtížné životní situaci příp. konfliktu se sociálním okolím a společenskými normami, selhávají v profesní přípravě a jsou ohroženi nezaměstnaností.

- *osoby bez přístřeší* – osoby, které nemají ubytovací možnosti, popř. obývají nouzová obydlí;
- *osoby opouštějící zařízení* pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a osoby opouštějící výkon trestu odnětí svobody;
- *oběti trestné činnosti*, oběti domácího násilí, oběti obchodu s lidmi, osoby komerčně zneužívané;
- *osoby pečující o osobu blízkou* – osoby pečující o osobu blízkou z různých příčin ohroženou sociálním vyloučením, které se samy díky této péči dostávají do situací, kdy jsou znevýhodněny v přístupu ke službám či na trh práce;
- *osoby se zkušeností se závislostí na návykových látkách* – osoby s diagnostikovanou závislostí na návykových látkách, které a) úspěšně ukončily minimálně 3 měsíční ambulantní či pobytovou léčbu nebo b) prokazatelně poslední 3 měsíce souvisle abstinují;
- *osoby, které jsou dlouhodobě nezaměstnané* a jsou déle než 1 rok vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání Úřadu práce ČR;
- *další nespecifikované sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené osoby*, které byly (bezprostředně, tj. max. 3 měsíce před nástupem do zaměstnání) či jsou uživateli registrované sociální služby podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů; touto cílovou skupinou se nerozumí absolventi škol evidovaní na Úřadech práce.

4) Statistické přehledy o českých sociálních podnicích

Sociální podniky podle právní formy

Následné přehledy jsou zpracovány z adresáře webových stránek *ceske-socialni-podnikani*, které provozuje Ministerstvo práce a sociálních věcí.²⁸ Jde o data o sociálních podnicích z dubna 2019. Předmětem analýzy byla právní forma, oblast podnikání a kraj sociálních podniků a kombinace těchto faktorů.

Právní úprava sociálního podnikání v České republice ani pojetí sociálního podnikání není dosud právně ukotvené, což má za následek, že nelze jasně určit, kolik sociálních podniků v ČR reálně působí. Není jasná definice a sociální podniky, které jsou uvedeny na webových stránkách „České sociální podnikání“, jsou zde dobrovolně. Tím níže výše uvedené přehledy popisují určitý vzorek subjektů, část české sociální ekonomiky.²⁹

Celkový počet sociálních podniků k 30. 4. 2019 byl 238.

Sociální podniky podle právní formy

Právní forma	počet SP	procento
akciová společnost	1	0,42 %
veřejná obchodní společnost	1	0,42 %
zájmové sdružení právnických osob	1	0,42 %
církevní právnická organizace	6	2,52 %
OSVČ	11	4,62 %
ústav	14	5,88 %
spolek	19	7,98 %
družstvo	20	8,40 %
obecně prospěšná společnost	55	23,11 %
společnost s ručením omezeným	110	46,22 %
CELKEM	238	100,00 %

Sociální podniky registrované v adresáři stránek MPSV uvádějí celkem 10 různých právních forem. Nejčastější právní formou je *společnost s ručením omezeným* s počtem 110 sociálních

²⁸ <https://www.ceske-socialni-podnikani.cz/>

²⁹ RYCHLÍKOVÁ, M. *Zpráva o českých sociálních podnicích*. 2019.

podniků, tedy 46% podniků celkově. Druhou nejčastější formou je *obecně prospěšná společnost* s 55 podniky a 23% podílem všech podniků. Další častou formou je *družstvo* s 20 podniky a podílem 8,4%.

Sociální podniky podle územního hlediska (sídlo v kraji)

Kraj	počet SP	Procento
Hlavní město Praha	57	23,95 %
Jihomoravský kraj	25	10,50 %
Moravskoslezský kraj	21	8,82 %
Zlínský kraj	18	7,56 %
Středočeský kraj	17	7,14 %
Ústecký kraj	17	7,14 %
Olomoucký kraj	16	6,72 %
Jihočeský kraj	14	5,88 %
Kraj Vysočina	14	5,88 %
Královéhradecký	13	5,46 %
Pardubický kraj	9	3,78 %
Plzeňský kraj	9	3,78 %
Karlovarský kraj	6	2,52 %
Liberecký kraj	2	0,84 %
CELKEM	238	100,00 %

Kraj s nejvyšším počtem sociálních podniků je *Hlavní město Praha* s 57 podniky, což činí zhruba 24% všech podniků. Téměř poloviční počet podniků náleží *Jihomoravskému kraji*, který na svém území čítá 25 podniků, a tedy 10,5% podíl. Následuje *kraj Moravskoslezský* s 21 podniky a téměř 9%.

Kombinace krajů a právní formy

	s.r.o.	o.p.s.	družstvo	spolek	ústav	OSVČ	církevní p.o.
Hlavní město							
Praha	23	17	3	7	7	0	0

Jihomoravský kraj	16	2	4	0	0	2	0
Moravskoslezský kraj	6	7	3	1	1	2	1
Zlínský kraj	9	2	1	2	0	2	2
Středočeský kraj	7	3	0	3	2	1	1
Ústecký kraj	10	2	2	0	2	0	0
Olomoucký kraj	9	1	3	3	0	0	0
Jihočeský kraj	8	3	0	1	1	0	1
Kraj Vysočina	9	5	0	0	0	0	0
Královéhradecký kraj	5	4	0	1	0	3	0
Pardubický kraj	2	4	1	0	1	0	0
Plzeňský kraj	4	3	1	1	0	0	0
Karlovarský kraj	2	2	1	0	0	1	0
Liberecký kraj	0	0	1	0	0	0	1

Výskyt SP jak dle krajů, tak dle právních forem ukazuje, že Praha jako kraj převažuje ve většině právních forem, až na družstvo, OSVČ a církevní právnické organizace.

Sociální podniky podle oblasti podnikání

Adresář sociálních podniků eviduje celkem 31 oblastí podnikání, přičemž zastoupeno jich je 30. Jednotlivé podniky mohou uvádět jednu, ale i více oblastí podnikání, proto je jejich souhrn dle oblasti méně přehledný. K nahlédnutí je přehled počtu sociálních podniků dle oblastí.

Oblast podnikání	počet
Ostatní	55
Zahradnické služby, úprava zeleně, údržba nemovitostí a úklidové práce	53
Prodej (obecně)	47
Potravinářská výroba a prodej	44
Pohostinství a ubytování	42
Vzdělávání, rekvalifikace	38

Textilní výroba, oděvní výroba, obuv	29
Dekoratивní výroba, sklo a keramika	21
Textilní služby - čištění, žehlení...	21
Drobná průmyslová výroba	20
Poradenství a podpora podnikání	18
Výroba obalů, balící činnost	18
Digitalizace, kopírování, kancelářské práce a výroba	17
Terénní práce, sociální integrace a služby	17
Dřevozpracování, dřevovýroba, papírnictví	16
Zábava a volný čas, turistický ruch	16
Informační technologie a služby	15
Stavebnictví a řemesla	15
Zprostředkovatelské služby	14
Kulturní management a služby	12
Zdravotnická výroba a služby	12
Doprava, dopravní prostředky a náhradní díly	7
Telekomunikace a telemarketing	6
Vydavatelství, nakladatelství	6
Kovy a kovové výrobky	5
Finanční služby	4
Elektronika - výroba a prodej	3
Bezpečnost, ochrana osob a majetku	2
Elektřina, voda, teplo, plyn, odpady	2
Chemická výroba, plasty, pryže	2
Audiovizí - technika a služby	0
CELKEM	577

5) Institucionální rámec pro zlepšení kvality pracovního života ohrožených skupin obyvatelstva - instituce pro integrační typ sociálního podniku

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV)

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR bylo prvním ministerstvem, které vypsal výzvu s názvem Sociální ekonomika. Bylo to v minulém programovém období (2008-2014) a o investiční část se žadatelé obraceli na Ministerstvo pro místní rozvoj. Výzva č. 30 „Sociální ekonomika“ byla výzvou k předkládání žádostí o finanční podporu z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Jednalo se o významnou finanční pomoc v podpoře sociální ekonomiky v České republice. Žádosti bylo možné podávat od počátku března 2009 do konce října 2013. Účelem této výzvy bylo podpořit sociální začleňování různým způsobem vyloučených osob do společnosti a usnadnění jejich přístupu k zaměstnání. Podpořené subjekty získávaly finance z Evropského sociálního fondu. Minimální finanční podpora, o niž bylo možné žádat, byla rovna 100 000 Kč, maximálně pak bylo možné získat 200 000 EUR. Cílem grantu bylo posílit vznik a rozvoj nových podnikatelských aktivit orientovaných na sociální podnikání. To mělo vést k integraci sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením na trh práce a do podnikatelského prostředí a paralelně s tím i do společnosti. Podstatné je, aby se takto vzniklé činnosti staly ekonomicky nezávislé a udržitelné i v budoucnu. Celkem bylo podpořeno 131 sociálních podniků, z nich tři subjekty byly podpořeny dvakrát. Podpořené sociální podniky vzešly celkem ze 17 výběrových kol. V počátečních kolech bylo podpořeno vždy menší množství projektů (do deseti podpořených), v konečných kolech bylo naopak podporováno větší množství projektů (nad deset) (Kubátová, 2015).³⁰ V programovém období 2007–2013 na vznik a rozšíření sociálního podniku bylo rozděleno přes 600 milionů korun.

Podle MPSV sociální prospěch společnosti může být cílen na zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce, přičemž by zaměstnanci a členové podniku měli mít aktivní účast na jeho směřování a možnost rozvoje svých kompetencí. Získáním financí z evropských fondů se přispívá k uspokojování potřeb lokální komunity a místní poptávky, k využívání místních zdrojů a k péči o životní prostředí.

³⁰ KUBÁTOVÁ V. *Analýza otevřenosti subjektů podpořených Výzvou č. 30: obsahová analýza webových stránek*. 2015.

Podpora sociálního podnikání v ČR

Od října 2012 do října 2015 Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR podporovalo rozvoj sociálního podnikání individuálním projektem „*Podpora sociálního podnikání v ČR*“. Zaměstnavatelům byla nabízena odborná podpora, a to především vytvořením sítě lokálních konzultantů a expertů, kteří poskytují individuální poradenství. Dalším způsobem podpory byla možnost absolvování stáže přímo v sociálním podniku, který si zvolí sám současný či budoucí zaměstnavatel. Zájemce se seznámil s fungováním sociálních podniků a byl lépe připraven pro založení nebo řízení vlastního sociálního podniku. Záměrem projektu bylo také otestovat podpůrnou strukturu pro zaměstnavatele v segmentu sociálního podnikání v ČR a ověřit indikátory, které přispějí k rozpoznání sociálního podniku a integračního sociálního podniku. Na tento projekt navazuje další projekt s názvem „*Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje*“, který je zaměřen na rozvoj podpůrné sítě lokálních konzultantů, odborných poradců a možností stáží pro začínající nebo rozvíjející se sociální podnikatele. V rámci projektu je rozvíjen webový portál o sociálním podnikání a sociální ekonomice v ČR,³¹ který je zdrojem informací nejen pro sociální podniky, ale i pro širokou veřejnost v ČR. Doba projektu je od 1. ledna 2017 do 30. listopadu 2021.

V jeho rámci je realizováno několik důležitých klíčových aktivit.

- Odborné poradenství v regiorech prostřednictvím zmíněné sítě lokálních konzultantů.
- Odborné poradenství prostřednictvím sítě expertů, kteří poskytují specializovanou poradenskou činnost v oblastech krizového řízení organizace, managementu, gastropodnikání, nastavení efektivní marketingové strategie, cash flow, personalistiky, zajištění udržitelnosti podnikání a pracovních míst po skončení finanční podpory, získávání zakázek, prací s cílovými skupinami atd.
- Stáže v sociálních podnicích. Smyslem stáží je přenos informací o fungování sociálních podniků a zvýšení kompetencí pro založení nebo řízení sociálních podniků a práce s cílovou skupinou (znevýhodněnými osobami).³²

Také v programovém období 2014–2020 jsou integrační sociální podniky podporovány z Evropských strukturálních fondů.³³ Ve výzvách určených pro žadatele jsou zároveň vymezeny cílové skupiny, kterým sociální podniky pomáhají k integraci.

³¹ www.ceske-socialni-podnikani.cz

³² <https://ceske-socialni-podnikani.cz/mpsv/2641-projekt-podpora-socialniho-podnikani-v-cr-pokracuje>

Jako příklad uvádíme následující výzvu.

Výzva č. 105 OP Zaměstnanost: Podpora sociálního podnikání v Praze

Výzva byla určena pro OSVČ, obchodní korporace, nestátní neziskové organizace a sociální podniky, mohly o podporu žádat do 28. 6. 2019.³⁴

Cílové skupiny

Pro aktivitu A – integrační sociální podnik a *aktivitu B* – environmentální sociální podnik: podporovanými cílovými skupinami jsou osoby sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením, a to:

○ *Osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané:*

a) osoby, které jsou dlouhodobě nezaměstnané, tj. jsou uchazeči o zaměstnání evidovanými na Úřadu práce ČR déle než 1 rok; způsob doložení při realizaci projektu (nepřikládá se k žádosti): potvrzení o vedení v evidenci Úřadu práce ČR;

b) osoby, které mají opakovaně problém s uplatněním na trhu práce, tj. jsou *uchazeči o zaměstnání*, jejichž doba evidence na Úřadu práce ČR dosáhla v posledních 2 letech souborné délky 12 měsíců; způsob doložení při realizaci projektu (nepřikládá se k žádosti): potvrzení o vedení v evidenci Úřadu práce ČR;

○ *Osoby se zdravotním postižením:* osoby podle § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů; způsob doložení při realizaci projektu (nepřikládá se k žádosti):

a) posudkem nebo potvrzením orgánu sociálního zabezpečení v případech, jedná-li se osobu invalidní v I. až III. stupni,

b) potvrzením nebo rozhodnutím orgánu sociálního zabezpečení v případě osoby zdravotně znevýhodněné;

○ *Osoby v nebo po výkonu trestu:* osoby, které mají záznam v rejstříku trestů do 10-ti let od ukončení výkonu trestu; způsob doložení při realizaci projektu (nepřikládá se k žádosti): výpis z rejstříku trestů;

○ *Osoby opouštějící institucionální zařízení,* tzn. zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, dále pro potřeby této výzvy dům na půli cesty nebo jinou

³³ <https://www.mpsv.cz/cs/20310>

³⁴ <https://ceske-socialni-podnikani.cz/mpsv/vyzvy/3043-vyzva-c-105-opz-podpora-socialniho-podnikani-v-praze-vyhlasena>

sociální službu podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a to do 12 měsíců od opuštění zařízení/služby; způsob doložení: potvrzení zařízení, které osoba opouští nebo potvrzení domu na půl cesty nebo jiné relevantní organizace poskytující sociální služby podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů;

- *Osoby pečující o jiné závislé osoby:* osoby pečující o fyzickou osobu, která se považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby podle § 8 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; způsob doložení v průběhu realizace projektu (nepřikládá se k žádosti): potvrzení prokazující dobu poskytování péče (vydává Úřad práce ČR).
- *Osoby ohrožené vícenásobnými riziky:* osoby, které v období alespoň 6 měsíců před vznikem pracovního poměru u zaměstnavatele byly příjemcem příspěvku na živobytí podle zákona o hmotné nouzi, způsob doložení při realizaci projektu (nepřikládá se k žádosti): potvrzení Úřadu práce ČR, že v rozhodném období byl poskytován příspěvek na živobytí podle zákona č. 111/2006 Sb., o hmotné nouzi (osobě nebo společně posuzované osobě).

Pro aktivitu B – environmentální sociální podnik jsou dále podporovanými cílovými skupinami osoby sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením, a to:

- *Osoby pečující o malé děti:* osoby, které osobně pečují o dítě do 10let věku (uplynutím věku dítěte v průběhu realizace projektu pozbývá osoba statut cílové skupiny projektu); způsob doložení v průběhu realizace projektu (nepřikládá se k žádosti): rodný list dítěte nebo rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do náhradní rodinné péče;
- *Uchazeči o zaměstnání a zájemci o zaměstnání a neaktivní osoby ve věku 55 –64 let:* osoby ve věku 55 -64 let včetně zařazené Úřadem práce ČR do evidence uchazečů o zaměstnání nebo osoby ve věku 55-64 let včetně, které nejsou zaměstnané a nejsou vedené ani v evidenci uchazečů o zaměstnání Úřadu práce ČR, způsob doložení v průběhu realizace projektu (nepřikládá se k žádosti): potvrzení o vedení v evidenci Úřadu práce ČR, potvrzení od pomáhající organizace, čestné prohlášení.

Výzva č. 047 OP Zaměstnanost: pro Místní akční skupiny na podporu strategií komunitně vedeného místního rozvoje³⁵

Výzva je určena pro určena místní akční skupiny, které prošly standardizací a mají schválenou Strategii CLLD, mohou o podporu žádat do 31. 12. 2021.

V rámci investiční priority jsou podporovány dva typy sociálních podniků:

- integrační sociální podnik
- environmentální sociální podnik

Podmínky podpory integračních sociálních podniků vycházejí ze zkušeností z výzev vyhlášených v rámci investiční priority 2.1 OPZ, environmentální sociální podniky jsou v OPZ podporovány nově. Společensky prospěšný cíl environmentálního sociálního podniku musí být orientován lokálně a environmentálně (viz např. Moštárna Hostětín). Nově je podporováno rovněž sociální podnikání v oblasti zemědělské prvovýroby, kde je však podpora de minimis výrazně nižší.

Pokud se místní akční skupina rozhodne podporovat na svém území sociální podnikání, potom podpora vzniku a rozvoje nových podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání musí být obsažena v programovém rámci OPZ příslušné SCLLD. Místní akční skupiny následně vyhláší vlastní výzvy, v rámci kterých může být podpora sociálního podnikání zahrnuta.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Ministerstvo pro místní rozvoj vyhlásilo výzvy spojené s možností získat evropské finanční prostředky s názvy: „Sociální podnikání II.“, „Sociální podnikání pro sociálně vyloučené lokality II.“. Cílem je podpora projektů zaměřených na výstavbu, rekonstrukci a vybavení sociálních podniků, přičemž důležitým dokumentem je Mapa sociálně vyloučených lokalit. Ta může sloužit jako návod pro výběr, do které z výzev na sociální podnikání žadatel podá žádost o dotaci. Ve výzvách byly jmenované cílové skupiny pro integrační sociální podniky.

Cílové skupiny

- uchazeči o zaměstnání evidovaní na Úřadu práce ČR déle než 1 rok;

³⁵ <https://ceske-socialni-podnikani.cz/mpsv/vyzvy/2832-op-zamestnanost-vyzva-pro-mas-na-podporu-strategii-komunitne-vedeneho-mistniho-rozvoje>

- *uchazeči o zaměstnání*, kteří mají opakovaně problém s uplatněním na trhu práce, jejichž doba evidence na Úřadu práce ČR dosáhla v posledních 2 letech souborné délky minimálně 12 měsíců; osoby, které opustily výkon trestu, a to do 12 měsíců od ukončení výkonu trestu a osoby vykonávající trest odnětí svobody formou domácího vězení;
- *osoby, které opustily zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy*, a to do 12 měsíců od opuštění zařízení;
- *osoby se zdravotním postižením* podle § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů;
- *azylanti do 12 měsíců od získání azylu*, kteří jsou současně uchazeči o zaměstnání evidovanými na Úřadu práce ČR

Ministerstvo zemědělství ČR

Sociální zemědělství je nově podporováno Ministerstvem zemědělství nejen finančně, ale i podporou předávání dosavadních teoretických i praktických poznatků do regionů.

Projekt „Rozvoj sociálního zemědělství v ČR“ byl realizován v letech 2016-2018 díky finančním prostředkům z Operačního programu Zaměstnanost a byl organizačně zaštitěn Centrem pro komunitní práci jižní Čechy.³⁶ Projekt byl adresován poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou v přímém kontaktu s lidmi se speciálními potřebami. Jeho cílem bylo uvést organizace do konceptu, sociálního zemědělství a připravit plán přechodu k zemědělským aktivitám.

Další projekt „Rozvoj sociálního zemědělství v ČR II.“ navazuje na předchozí a je realizovaný v letech 2018-2020. Účelem tohoto projektu je vytvořit podmínky a funkční prostředí pro realizaci konceptu sociálního zemědělství u pěti poskytovatelů sociálních služeb. Tento zemědělský přesah přinese do organizací inovované metody pracovní rehabilitace a terapie pro jejich uživatele.³⁷

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace

Stálý poradní, iniciativní a koordinační orgán vlády České republiky v oblasti nestátních neziskových organizací.³⁸ Byla zřízena usnesením vlády z 10. června 1992 č. 428 jako Rada pro nadace, usnesením vlády z 30. března 1998 č. 223 byla poté transformována na Radu

³⁶ http://eagri.cz/public/web/file/619130/brozura_online.pdf

³⁷ *Sociální zemědělství a podnikání v českých regionech*. 2019

³⁸ <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/vybor-pro-eu/vybor-pro-eu-53472/>

vlády pro nestátní neziskové organizace (dále "Rada"). Rada soustřeďuje, projednává a prostřednictvím svého předsedy předkládá vládě materiály, týkající se nestátních neziskových organizací a vztahující se k vytváření vhodného prostředí pro jejich existenci a činnost.

Výbor pro legislativu a financování Rady vlády pro nestátní neziskové organizace

Výbor pro legislativu a financování sleduje, iniciuje a zpracovává vznik a úpravy právních předpisů, upravujících postavení a činnost neziskových organizací. Výbor spolupracuje s ústředními orgány státní správy, orgány samosprávy, s odbornou veřejností a dalšími institucemi, které mají ve své agendě problematiku neziskového sektoru. *Projednával návrh zákona o sociálním podniku.*

Výbor pro Evropskou unii Rady vlády pro nestátní neziskové organizace

Výbor pro EU sleduje informace o postavení neziskových organizací v rámci EU a finanční zdroje související s členstvím ČR v EU. V rámci této činnosti výbor spolupracuje s ministerstvy a dalšími úřady, které implementují finanční zdroje EU v ČR, a zpracovává návrhy na zlepšení využívání těchto finančních zdrojů neziskovými organizacemi. Výbor přitom získává a zpřístupňuje informace o využívání pomoci z Evropských strukturálních a investičních fondů, Fondu soudržnosti a dalších fondů EU. *Zpřístupňuje evropskou politiku podporující sociální podnikání.*

Agentura pro sociální začleňování

Je od roku 2008 odborem Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR, je vládním nástrojem na podporu obcí, které řeší problematiku sociálního vyloučení, spolupracuje při vyhodnocování minulých i současných veřejných politik sociální inkluze v Česku a navrhování jejich změn.

Pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy.

Propojuje přitom místní subjekty (zejména obce a jejich úřady, neziskové organizace, školy a školská zařízení, Úřad práce, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly.

Spolupracuje s ministerstvy, přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci.

Družstevní asociace České Republiky³⁹

Vrcholná organizace družstevnictví v České republice, která reprezentuje české a moravské družstevnictví a jeho zájmy na veřejnosti uvnitř i v zahraničí.⁴⁰ Je zájmovým sdružením právnických osob k projednávání a řešení společných družstevních záležitostí, k ochraně, podpoře a uplatňování zájmů družstev a jejich členů. Ve vztahu k členským organizacím zabezpečuje poradenskou činnost, legislativní iniciativu a koordinuje postupy ve věcech společného zájmu. V jednotlivých oblastech mezinárodních vztahů prosazuje zájmy družstevnictví v zahraničí. *Podporuje sociální ekonomiku.*

Jako národní družstevní centrála sdružuje Svaz českých a moravských bytových družstev, Svaz českých a moravských spotřebních družstev, Svaz českých a moravských výrobních družstev a Zemědělský svaz České republiky. Družstevní Asociace ČR je také dlouholetým významným členem Mezinárodního družstevního svazu a navazuje na tradice družstevního hnutí v bývalé Československé republice. Představitelé družstevnictví České republiky jsou také členy mezinárodních družstevních orgánů a organizací, v nichž zaujímají významné postavení.

Pro družstevnictví jsou významné mezinárodní družstevní principy schválené v Manchesteru v roce 1995 Mezinárodním družstevním svazem, mezi něž patří zejména:

- dobrovolné a otevření členství
- demokratická kontrola
- ekonomická spoluúčast
- autonomie a nezávislost
- výchova, školení a informace
- spolupráce mezi družstvy
- odpovědnost za společnost

Podle tradice zakladatelů členové družstva věří v etické hodnoty jako je čestnost, otevřenost, sociální odpovědnost a péče o ostatní.

Institut pro sociální inkluzi

Je nezávislý think tank reflektující českou veřejnou politiku v oblasti sociálního začleňování a předcházení sociálnímu vyloučení. Institut pro sociální inkluzi založili v roce 2015 odborníci

³⁹ <http://www.dacr.cz/druzstevni-asociace-ceske-republiky/>

⁴⁰ <http://www.dacr.cz/poslani-druzstevni-asociace-cr/>

se zkušeností s přímou prací se sociálně vyloučenými lidmi pracující v sociálních službách, ve školství, na obecních úřadech či úřadu práce, v neziskových organizacích i v ústředních orgánech státní správy. Většina členů má velkou zkušenost s prací ve veřejné správě, část členů dříve pracovala pro Agenturu pro sociální začleňování. Podle Institutu pro sociální inkluzi by česká společnost měla být soudržná a solidární, uznávat a naplňovat podporu rovných příležitostí pro všechny občany, hodnoty spravedlnosti a solidarity, a která má předcházet sociálnímu vyloučení zranitelných skupin a jednotlivců. Institut pro sociální inkluzi je otevřený think tank, který postupně přizývá ke spolupráci další experty zabývající se sociální inkluzí v ČR i v zahraničí.

TESSEA ČR, z.s.

TESSEA ČR, z.s. (dále „TESSEA“) je nestátní nezisková organizace, jejímž posláním je přispívat k rozvoji sociálního podnikání v ČR, s vazbou na činnost v regionech. TESSEA zastřešuje sociální podniky z celé ČR, propojuje je, podporuje jejich zájmy a prezentuje je navenek. Současně jim a všem dalším zájemcům o téma podává aktuální informace o sociálním podnikání nejen v ČR, ale i jinde ve světě.⁴¹ Vznikla v roce 2009 v rámci projektu Tematická síť pro rozvoj sociální ekonomiky jako neformální názorová platforma sdružující jednotlivce, podnikatele, nestátní neziskové organizace, vysoké školy a další instituce, které spojoval společný zájem – prosazovat sociální ekonomiku a sociální podnikání do povědomí laické i odborné veřejnosti. A její činnosti rozšiřuje spolek TESSEA ČR, z.s., který zastřešuje sociální podniky v celé České republice a zároveň si uchovává svůj charakter platformy, když v rámci přidruženého členství sdružuje všechny zájemce o téma sociální ekonomiky.

Činnost spolku

- podpora a prosazování zájmů sociálních podniků, které jsou v souladu se Stanovami Spolku
- propagace tématu sociálního podnikání
- mapování potřeb sociálních podniků
- správa jednotné databáze sociálních podniků ČR
- podpora propagace výrobků a služeb členských sociálních podniků
- realizaci vzdělávacích akcí/aktivit
- vydávání odborných publikací a periodik

⁴¹ <http://www.tessea.cz/tessea-o-nas/o-spolku-my-o-nas>

- pořádání společenských akcí (konferencí apod.), které mají sloužit jako příležitost k setkávání sociálních podniků a zájemců o téma
- navazování a udržování kontaktů se sociálními podniky a podobnými spolky v zahraničí
- spolupráce s odborníky, organizacemi a institucemi k naplňování cíle Spolku

6) Návrh zákona o sociálním podniku

Několik let je připravován zákon o sociálním podnikání/o sociálním podniku. Ve stejných letech probíhala příprava zákona o veřejné prospěšnosti. Dosud ani jeden z uvedených zákonů není schválený. Zákon o veřejné prospěšnosti zřejmě nebude, protože je formulace o ní v občanském zákoníku. Zákon o sociálním podniku je v podobě návrhu, který by měl být projednáván poslanci. Zákon je diskutován zejména kvůli tomu, jaká pozitiva nebo negativa přinese sociálním podnikům. Vznik zákona iniciovala Agentura pro sociální začleňování, angažují se další instituce jako TESSEA, Družstevní asociace ČR, Institut sociálního začleňování a další.⁴²

Cílem navrhovaného zákona je zajistit podmínky pro dlouhodobě udržitelný rozvoj sociálních podniků, které budou plnit veřejně prospěšné funkce při současném dosahování zisku. Zvlášť důležitou úlohu budou sociální podniky plnit v oblasti začleňování osob sociálně vyloučených na trh práce.

Sociální podnik

Sociálním podnikem se rozumí fyzická nebo právnická osoba, která je podnikatelem a které je přiznán status sociálního podniku. Právnické nebo fyzické osoby, kterým nebyl přiznán status sociálního podniku, se nemohou jako sociální podniky označovat.

Podmínkou pro přiznání statusu sociálního podniku je, že podnikání právnické nebo fyzické osoby je společensky prospěšné, zejména tím, že přispívá k ochraně životního prostředí, udržitelnému rozvoji, místnímu, kulturnímu nebo sociálnímu rozvoji, nebo vzdělanosti.

Sociální podnik je povinen ve zvýšené míře dbát na to, aby ve svém podnikání jednal v souladu s dobrými mravy.

Integrační sociální podnik

Integrační sociální podnik je fyzická nebo právnická osoba, které je přiznán status integračního sociálního podniku. Právnické nebo fyzické osoby, kterým nebyl přiznán status integračního sociálního podniku, se nemohou jako integrační sociální podniky označovat.

Integrační sociální podnik je povinen zaměstnávat znevýhodněné osoby. Podíl znevýhodněných osob musí dosahovat alespoň 30 % průměrného ročního přepočteného počtu zaměstnanců integračního sociálního podniku.

⁴² O návrhu informoval v březnu 2019 Portál o integračním sociálním podnikání (<https://www.isp21.cz/aktuality/aktualne-vlada-chysta-novy-zakon-o-socialnim-podnikani>) a byl zveřejněn například na webu Hospodářské komory ČR (<https://www.komora.cz/legislation/13-19-navrh-zakona-o-socialnim-podniku-18-2-2019>)

Zákon dále stanoví *povinnosti subjektů se statusem sociálního podniku*, mezi něž bude patřit dosahování společenského prospěchu, využití více než poloviny zisku na společensky prospěšné účely, zohledňování environmentálních principů, veřejnost konečných vlastníků, a zvýšené informační povinnosti vůči zaměstnancům.

Právní úprava se bude týkat obchodních korporací, tedy právnických osob dle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, a to jak obchodních společností, tak *družstev*. Vzhledem k dosavadním zkušenostem lze předpokládat, že nejčastěji využívanou právní formou obchodních společností žádajících o přiznání statusu sociálního podniku bude *společnost s ručením omezeným*. Dotčenými subjekty, které budou moci získat status sociálního podniku, jsou dále právnické osoby upravené v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákoně č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a zákoně č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech (všechny ve znění pozdějších předpisů), tedy tyto právní formy:

- *spolek*,
- *fundace (nadace, nadační fondy)*,
- *ústav*,
- *obecně prospěšná společnost*,
- registrovaná církev a náboženská společnost, svaz církví a náboženských společností, *evidovaná právnická osoba založená církví a náboženskou společností*.

Osoby znevýhodněné na trhu práce

Jde o osoby znevýhodněné na trhu práce z důvodů zdravotních i jiných (sociálních), které mohou mít prospěch z toho, že najdou zaměstnání v integračních sociálních podnicích. Tyto osoby budou benefitovat i tím způsobem, že bude docházet k posilování sociálních a komunikačních dovedností a tím bude podporováno jejich sociální začleňování do společnosti. Zároveň veřejnost bude mít možnost uvědomit si, že i tito lidé mohou být na pracovním trhu užiteční.

7) Sociální podniky na venkově a jejich udržitelnost

Udržitelnost sociálních podniků je téma, kterému je v současné době věnována velká pozornost. Pokud jde o venkov, od 1. 9. 2016 probíhá projekt „*Rozvoj sociálního zemědělství v ČR*“. „Jde v něm o tvorbu metodik pro zavádění nebo rozvoj sociálního zemědělství u poskytovatelů sociálních služeb. Dále o pilotování a evaluaci těchto metodik, a také o konzultování u poskytovatelů sociálních služeb, které mají zájem nabízet v různých variantách sociálně zemědělské činnosti svým uživatelům. Sociální podniky v zemědělství nabídkou svých činností zkvalitňují lidský život. Poskytují příležitosti lidem, kteří se nacházejí v obtížné sociální situaci, nebo kvůli svému zdravotnímu postižení jsou odkázáni na podporu druhých lidí při plné participaci na životě ve společnosti. Sociální podniky v zemědělství tyto příležitosti dávají v různé intenzitě. Projekt „*Rozvoj sociálního zemědělství v ČR*“ je připraven pro poskytovatele sociálních služeb, kteří jsou v přímém kontaktu s lidmi se speciálními potřebami, a jeho cílem je naučit je, jak funguje zemědělství, co pozitivního může přinést jejich uživatelům i organizaci a co všechno zavedení sociálního zemědělství obnáší.“⁴³

Udržitelnost sociálních podniků

Počátek diskusí o udržitelnosti můžeme sledovat v environmentálních studiích během 60. let 20. století, kdy došlo k prudkému zhoršení stavu životního prostředí a zahájení světové diskuse o otázkách dopadu na lidskou společnost. Sociální rovina udržitelnosti je orientována na lidské zdroje a zajištění vyšší kvality života nejen v místním kontextu, ale i globálně. Klade důraz na principy nediskriminace, spravedlnosti a zvyšování kvality lidských zdrojů prostřednictvím dalšího vzdělávání. Ekonomická rovina udržitelnosti se zaměřuje na „fungování lokální ekonomiky v místě, kde firma působí“, jedná se o navazování partnerství s místními dodavateli, snižování vstupních nákladů, jedná se o participaci podniku na (nejen) ekonomické udržitelnosti regionu. Nejedná se o pouhou orientaci na dosažení zisku a zajištění tak další existence podniku bez ohledu na podmínky, ve kterých působí.

Principem sociálních podniků je dodržování principu trojího prospěchu a neustálé vědomé vyvažování sociální, ekonomické a environmentální dimenze podniku. Kanadský International Institute for Sustainable Development publikoval v roce 2008 závěry výzkumu, na základě kterého definoval 8 faktorů úspěchu sociálních a environmentálních podniků.

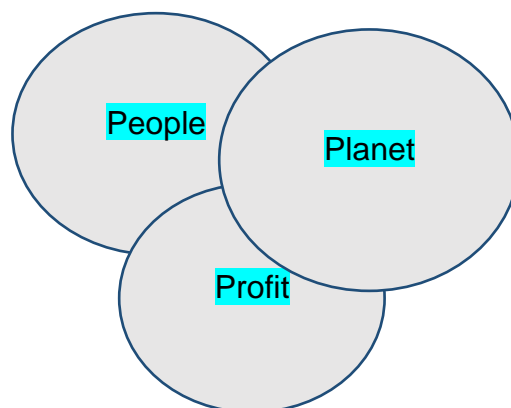
⁴³ <http://www.socialni-zemedelstvi.cz/projekty/rozvoj-socialniho-zemedelstvi-v-cr/>

Faktory úspěchu:

1. Vedení: zásadním je závazek a kontinuita vedení sociálního podniku jednou nebo dvěma osobami vedení.
2. Partnerství: schopnost uzavřít a udržet síť partnerství, ze kterých má sociální podnik prospěch.
3. Důkaz a jasnost inovativního konceptu: kromě jasné formulace je také nutné inovativní koncept testovat a měřit, aby byl demonstrován jeho tržní potenciál.
4. Obchodní plánování a marketing: vedení sociálního podniku buď má zkušenosti z oblasti obchodu a marketingu, nebo je má někdo z kolegů, nebo si potřebné vzdělání doplní.
5. Triple bottom line planning: vědomé a dobrovolné vyrovnavání ekonomických, sociálních a environmentálních přínosů je důležitou složkou při dosahování udržitelného rozvoje.
6. Krátkodobý a dlouhodobý management přínosů: podnik by měl být schopen demonstrovat nejen dlouhodobé přínosy pro stakeholdery, nýbrž i krátkodobé, které udrží jejich angažovanost a zájem.
7. Zapojení komunity: dlouhodobý úspěch je podmíněn úspěšným zapojením místních stakeholderů.
8. Řízení rizik: řízení za účelem snížení dopadu případných rizik pomáhá stabilizovat existenci podniku.⁴⁴

Tyto faktory mají sloužit pro sledování udržitelnosti podniků. Zdůrazňuje se tzv. trojí prospěch - důležitost udržování harmonie mezi sociálním, ekonomickým a environmentálním pilířem udržitelného rozvoje.

Trojí prospěch (Triple bottom line)

Zdroj: autorka

⁴⁴ *Eligibility Criteria. The SEED Initiative.* [online]. 2015

8) Příklady kaváren – sociálních podniků, sociální podnik Ethnocatering

V následující části jsou stručně popsány sociální podniky – kavárny v Praze a úspěšný sociální podnik Ethnocatering.⁴⁵

1. Bílá vrána

Tato kavárna je sociální podnik, který umožňuje lidem se zdravotním postižením pracovat a cítit si líp díky pracovním podmínkám. Kavárna není tréninková, zaměstnanci dostávají plat. Bílá vrána nabízí nejen kávu, dezerty, palačinky, ale také saláty, vína a mléčné koktejly. Všechny výrobky jsou vařené a pečené jen z čerstvých surovin bez použití chemických dochucovadel. Kavárna nabízí i cateringové služby a pořádá různé netradiční výstavy, koncerty nebo divadelní představení.

Kavárnu Bílá vrána provozuje společnost pro normální život lidí s postižením o.p.s. Pohoda a umožňuje lidem s mentálním postižením žít plnohodnotným životem.

Kavárna pořádá velké množství výstav a koncertů a příjem z nich jde na podporu sociálních skupin lidí se zdravotním postižením. Jednou z posledních akcí byla výstava Roberta Vana s názvem „Fotka nemusí být ostrá“.

Kavárnu Bílá Vrána podporuje nadační fond Avast, Konto Bariery, Kudyznudy.cz, Studio Future, Nadace Olgy Havlové „Výbor dobré vůle“.

Kavárna se nachází v Praze 1, v ulici Ve smečkách 5.

Webová stránka: kavarnabilavrana.cz

2. Bloudící kavárna

Kavárna, která nabízí kvalitní kávu a pomohla společnosti tím, že nabízí pracovní místa lidem bez domova. Misí kavárny je pomoci lidem s extrémně těžkými životními podmínkami zapojit se do společnosti a odbourat předsudky společnosti o této sociální skupině. Vize Bloudící kavárny je spojit svět bezdomovců s tvrdou prací a odpovědností.

Adresa kavárny je U michelského mlýna 1535/8.

Webová stránka: bloudicikavarna.cz

⁴⁵ Příklady kaváren převzaty z diplomové práce: KVN, A. *Společensky odpovědné chování firem v sektoru HORECA*. 2018.

3. Cafe na půl cesty

Kavárna, která představuje trénink formou nabízení pracovních míst pro lidi s duševním onemocněním. Pracovní zatížení je v tomto podniku skoro jako v běžném zaměstnání, což umožňuje přejít po skončení rehabilitace do jiné práce a cítit se jako běžný zaměstnanec. Kavárna se nachází v parku na Pankráci.

Kavárna je založena nestátní neziskovou organizací Green Doors, která pomáhá duševně nemocným lidem navrátit se do zaměstnání a nabýt duševní vyrovnanosti. V současné době probíhá v kavárně akce, kdy přidáním 15 korun k jakékoli objednanému jídlu zákazníci podpoří trénink pracovních dovedností lidí pracujících v kavárnách a restauracích společnosti Green Doors.

Green Doors je tréninkový podnik, který kromě projektu Cafe na půl cesty, také založil kavárnu V. kolona. Kavárny Cafe na půl cesty a V. kolona podporují hlavní partneři Nadace VINCI, Albi s.r.o., Eydea s.r.o. a spousta dalších partnerů.

Webová stránka: greendoors.cz

4. V. kolona

V. kolona má stejný koncept jako Cafe na půl cesty, ale nachází se v areálu nemocnice v Bohnicích. Personál tvoří lidé se zkušenostmi s psychickými onemocněními a pacienti bohnické nemocnice. Kromě kávy a horkých nápojů v menu kavárny najdeme i teplá jídla a přílohy.

Webová stránka: greendoors.cz

5. Dendrit Cafe

Kavárna, která se nachází v Praze v ulici Hekrova 805. Kromě kávy a horkých nápojů kavárna nabízí sladké a slané pečivo a také saláty a polévky.

Provozovatelem kavárny je ESET-HELP z.s., která prosazuje sociální tréninkový program pro lidi s duševním onemocněním.

Podnik spolupracuje GreenDoors z.u. s psychiatrickou nemocnicí v Bohnicích, s Centrem pro Tuto organizaci podporuje Nadace ČEZ, ministerstvo vnitra ČR, ministerstvo zdravotnictví ČR, Městská část Praha 10.

Webová stránka: esethelp.cz

6. Dismas

„Dismas, kavárna bez předsudků“.

Kavárna je umístěna v centru Prahy u zastávky tramvaje Bílá Labuť.

Dismas o.p.s. pomáhá navrátit se do společnosti lidem do 26 let, kteří opustili školská zařízení pro výkon ústavní péče o lidi s kriminální minulostí. Kavárna nabízí široký výběr teplých nápojů, kávy a také malé zákusky. Podnik provozuje vlastní domácí výrobu a nebere od jiných dodavatelů. Kavárna tak podporuje Fair Trade a poskytuje zákazníkům kvalitní kávu.

Kavárna také provádí kulturní, sportovní a společenské akce. Společnost rovněž zajišťuje podporu a organizaci vzdělávacích kurzů. Kavárna spolupracuje s fyzickými a právníckými osobami při zajišťování těchto činností, jež jsou posláním společnosti.

Webová stránka: dismas.cz

7. Duhová kavárna

Kavárna, která byla založena sociálním podnikem Startujeme o.p.s., sídlí v budově výrobce elektřiny ČEZ. Obsluhu kavárny tvoří také lidé se zdravotním postižením. Nabídka kavárny je široká. Zaměstnanci a návštěvníci firmy ČEZ mohou ochutnat kávu, limonády, freshe a sladké pečivo. Dodavatelem pečiva je pekárna „Na návsi“.

Společnost Startujeme, která založila kavárnu, spolupracuje s příspěvkovou organizací Bellevue Ledce, která poskytuje sociální služby jako chráněné bydlení (CHB), domov pro osoby se zdravotním postižením (DOZP) a podporu samostatného bydlení (PSB).

Webová stránka: etincelle.cz

8. Naše kavárna

Naše kavárna je jednou z těch kaváren, která vytváří pracovní místa na trhu práce pro lidi s mentálním nebo zdravotním postižením. Podnik byl otevřen v roce 2011. Hlavním cílem kavárny je vytváření a poskytování pracovních míst pro znevýhodněné osoby. Zisk podniku se nedělí a je investován do dalšího podnikání.

Kavárna připravuje různé typy kávy a horkých nápojů, sladké občerstvení, bezlepkové cukroví a dezerty pro diabetiky. Dodavatelem kávy je společnost MamaCoffee, která je držitelem certifikace Fair Trade - nabízená káva byla vypěstovaná s ohledem na ochranu přírody a lidé z rozvojových zemí byli za svou práci spravedlivě zaplacení.

Tato kavárna je jedním z projektů občanského sdružení Lékořice. Lékořice je zapsána jako spolek, jehož hlavním cílem je psychosociální podpora pacientů.

Kavárna se nachází v areálu Thomayerovy nemocnice, kde Lékořice realizuje dobrovolnické programy. Podnik podporuje velké množství jak firem, tak i fyzických osob. Generálním partnerem projektu je Thomayerova nemocnice, v jejímž areálu se kavárna nachází. Dalšími

partnery jsou DEKOS R, s.r.o., P3- People planet profit, o.p.s., ČSOB, MČ PRAHA 4, MamaCoffee s.r.o

Webová stránka: nasekavarna.cz

9. Kavárna Maňána

Kavárna je sociální podnik, který představuje pracovní místa pro zdravotně znevýhodněné osoby. Nabízená pracovní místa jsou jednak jako obsluha kavárny, ale také i v zázemí, kde se uplatní lidé, kteří se zdravotních důvodů nemohou jinak zapojit do běžné práce. Kavárna je projektem neziskové organizace centra Slunečnice o.p.s.

Partnery podniku jsou Vývojové centrum Valeo, internetové připojení Windghouol s.r.o, PPCentrum s.r.o, Pražské služby a.s.

Kavárna se nachází v ulici Maňákova 745/13.

Webová stránka: slun.cz

10. Kavárna mezi řádky

Je to sociální podnik, řízený spolkem Etincelle, který dává možnost a šanci pracovat osobám s lehkým mentálním postižením. Podnik je projektem spolku Etincelle. Hlavním cílem spolku je zajišťovat projekty podporující vývoj lidí mentálním postižením a fyzickým handicapem, organizace kulturních a společenských akcí, které jsou vzájemně propojené s poskytovateli sociálních služeb a umožňují tak získání sponzorských darů.

V menu kavárny můžeme nalézt různé typy snídaně a lehké obědy v podobě salátů a polévek. Pečivo je vždycky čerstvé a připraveno v pekárně, která je také součástí projektu spolku Etincelle. Dodavatelem pečiva je pekárna „Na návsi“. Pečivo je připraveno podle tradičních receptur výhradně z čerstvých a kvalitní surovin. Kavárna nabízí kávu Fair Trade v bio kvalitě. V menu kavárny můžeme najít i pivo z chráněného minipivovaru Chříč, který byl založen na základě spolupráce kavárny Mezi Řádky a kladenské kavárny Bez konce. V současné době v tomto pivovaru pracuje několik lidí s mentálním postižením. Vzdělávací kurzy pro tyto lidi nabízí organizace Etincelle.

Kavárnu podporuje Úřad městské části Praha 5, reklamní agentura Leo Burnett, nakladatelství Daranus. Tato kavárna vznikla díky dotaci z operačních programů Praha - Adaptabilita a spolupráce s Úřadem městské části Praha 5.

Kavárna se nachází v Praze 5 na Smíchově, Štefánikova 298/40.

11. Kavárna pod lipami

Malá kavárna, která nabízí fairtradeovou kávu od MamaCoffee a direct Trade kávu od Originál Roasters. Kromě kávy v menu můžeme i nalézt vína a piva, nabízené od kvalitních místních dodavatelů. Majitelé kavárny osobně vybírají veškeré produkty a nápoje.

Kavárna nabízí dále pečivo, malé saláty a polévky, vyráběné jen z BIO potravin. Základ strategie firmy tvoří princip nabízení jídel jen z kvalitních BIO potravin, s ohledem na ochranu přírody.

Webová stránka: kavarna-podlipami.cz

12. Kavárna v PwC

Kavárna v PwC se nachází v pražské poradenské společnosti PwC a je zaměřena na zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Provozovatelem kavárny je nezisková organizace Startujeme o.p.s. Zaměstnanci pracují jako servírky, pomocní barmani nebo rozvázejí catering po budově. V kavárně na Pankráci pracují dva barmani a šest lidí se zdravotním postižením.

Dodavatelem pečiva pro kavárnu PwC je pekárna „Na návsi“, což vypovídá o vysoké kvalitě produktu. Kromě toho organizace Etincelle, ve spolupráci s organizací Startujeme, založila ovčí farmu v Ledcích u Slaného. V současné době na farmě pracuje 9 osob s mentálním postižením. Spolupráce s ovčí farmou umožňuje nabízet kvalitní BIO produkty.

Dalším dodavatelem kavárny je firma Mix.it, která nabízí müsli, jak tradiční v klasické podobě, tak i v kombinaci pšeničných lupínků, čokolády a tropického ovoce.

Webová stránka: etincelle.cz

13. Kavárna u Svaté rodiny

Je to klubová kavárna, která funguje jako tréninkové pracoviště pro lidi s mentálním postižením. Kavárna je místem, kde znevýhodněné osoby mohou rozvíjet své sociální dovednosti, zvyšovat svou samostatnost, obsluhovat a komunikovat s klienty, připravovat nápoje a občerstvení, zajistit servis a úklid kavárny. V současné době v kavárně probíhá akce „DMS na podporu klientů Domova svaté Rodiny“. Program je zaměřen na poskytování finanční pomoci 5 lidem s mentálním postižením, kteří bydlí v Domově svaté rodiny. Odesláním sms na určité číslo zákazník může darovat 30 korun na podporu těchto pěti lidí.

Partnery této organizace jsou Cargo prague, Zapojim Se, Fond pomoci Siememns, Letiště Praha, Nadace sestry Akvinely, T-Mobile, Byznes pro společnost, Lb Bank.

Kavárna se nachází v Praze 6 v ulici Ulrychova 1084/10.

Webová stránka: domsvaterodiny.cz

14. Mamacoffee

Je síť kaváren, které nabízejí praženou kávu a pečivo z řemeslné pekárny. V Praze se nachází 4 kavárny: na Jiřího z Poděbrad, v ulici Londýnská, Sokolovská a Vodičkova. Také existuje pojízdná kavárna, kterou můžete najít kdekoliv od pondělí do pátku. A v sobotu pojízdná kavárna parkuje pravidelně na Náplavce.

Je první sociální podnik, který se zaměřuje na balení Fair Trade produktů a tak nabízí pracovní místa znevýhodněným osobám. Hlavní hodnoty kavárny jsou kvalita produktů, lidské hodnoty, profesionalita, transparentnost, odpovědnost.

MamaCoffee kromě Fair Trade kávy má v nabídce kvalitní jídla a zákusky, které připravují ve vlastní pekárně. Podnik se zaměřuje na výrobu ze sezonních ovocí a zeleniny a lokálních surovin od dodavatelů. Při přípravě jídla nepoužívá konzervanty, dochucovadla, barviva a polotovary. Kavárna má kosher certifikaci, která představuje vyšší stupeň pečlivé kontroly surovin a finálních výrobků.

Webová stránka: mamacoffee.cz

15. Tichá kavárna

To je první pražská kavárna, kde obsluhují neslyšící osoby. Podnik dokazuje, že i v takovém náročném oboru jako je gastronomie, se mohou neslyšící lidé uplatnit. Cílem kavárny je zajistit absolventům možnost praxe a pracovat brigádně.

Tichá kavárna je místo setkání dvou stran - slyšících a neslyšících. Není to jen kavárna, je to místo, kde neslyšící osoby mohou potkat lidi se stejným problémem a slyšící lidé se přiblíží k jejich kultuře a znakové řeči.

Domácí dorty, koláče, francouzský quiche a další sladkosti, které najdete v menu kavárny, jsou připraveny neslyšícími pekařkami, které pracují v Tiché cukrárně.

Tichá kavárna je jedním z projektů organizace Tichý Svět.

Partnery projektu je Tichý svět, Tiché spojení, Neslyšímpracuji.cz, Aaerofilms.cz, C-IN služby.

Podnik podporuje Městská část Praha 8, Alza, Fond pomoci Siemens, ČSOB, nadační fond GSK, fond T-Mobile, Raiffeisen Bank.

Webová stránka: tichakavarna.cz

16. Sociální podnik Ethnocatering

Sociální podnik Ethnocatering, který má sídlo v Praze, se otevřeně hlásí k myšlence sociálního podnikání, což je zřejmé jak z webových stránek zakládajícího spolku InBáze, tak i z webových stránek samotného podniku. Na webových stránkách uvádí, že je jeho smyslem poskytnout důstojné pracovní příležitosti ženám migrantkám, které jsou znevýhodněny na trhu práce a prostřednictvím jejich kulinářských dovedností se tak snaží o jejich integraci do české společnosti. Kromě toho mají zaměstnankyně možnost se dále vzdělávat a zkvalitňovat svou kvalifikaci.⁴⁶ Podnik na svých internetových stránkách deklaruje, že zisk je reinvestován zpět do činnosti podniku, potažmo do mateřské organizace, což je jedním z předpokladu sociálního podniku jako takového.⁴⁷

Pražský sociální podnik Ethnocatering vznikl v roce 2006, kdy byl koncept sociálního podnikání v České republice v počátcích. Občanské sdružení Berkat bylo založeno v roce 2001 jako humanitární organizace s cílem nabízet pomoc jednotlivcům, rodinám a komunitám v Čečensku, Afghánistánu a České republice. V roce 2006 otevřel Berkat v Praze první komunitní centrum svého druhu v České republice a vznikla InBáze. InBáze je místo určené imigrantů, uprchlíků a cizincům všeho druhu a stejně tak i české veřejnosti. Součástí projektu InBáze byl i sociální podnik Ethnocatering, v prostorách komunitního centra se nacházela i první kuchyně, tyto dva „subjety“ jsou velmi propojené. Komunitní centrum InBáze i sociální podnik Ethnocatering vznikly v rámci shodného projektu, financovaného z fondu EU. V roce 2010 se občanské sdružení rozdělilo na dvě části a vzniklo občanské sdružení InBáze s tím, že původní Berkat, o.s. bude mít na starosti humanitární projekty v zahraničí a osvětovou činnost. V roce 2012 se InBáze Berkat, o.s. definitivně přejmenoval na InBázi o.s. O dva roky později se transformuje na zapsaný spolek. Vizí tohoto spolku, tehdy ještě občanského sdružení, bylo „vytvořit bezpečný a otevřený prostor, kam by přicházeli za podporou a pomocí nejen cizinci, hledající domov v České republice, ale i Češi, kteří se zajímají o život cizinců v ČR a nebo se jich nějak jinak téma integrace dotýká“. Posláním InBáze je „pomáhat migrantům a jejich rodinám v životě v České republice. Vytváří bezpečný

⁴⁶ DVORÁKOVÁ K. *Finanční zdroje sociálních podniků v České republice*. 2016.

⁴⁷ <http://ethnocatering.cz/o-nas>

a otevřený prostor k vzájemnému poznávání a porozumění mezi českými občany a lidmi jiných národností a kultur.“⁴⁸

„Srdcem“ spolku InBáze je komunitní centrum pro migranty a českou veřejnost. Nabízí nejrůznější komunitní programy a aktivity, poradenské a asistenční služby, vzdělávací a osvětovou činnost a také sociální podnikání právě prostřednictvím sociálního podniku Ethnocatering. Sociální podnik Ethnocatering je unikátní svého druhu, nejenže se jedná o zavedený subjekt, ale je netypický svou cílovou skupinou ve spojení s předmětem činnosti.

Sociální podnik Ethnocatering nabízí profesionální cateringové služby jako klasická zisková firma, avšak se sociálním rozměrem. Zákazníci si mohou objednat přes 70 druhů jídel domácích kuchyní z různých koutů světa. Pokrmy připravují ženy migrantky, které se tak podnik snaží začlenit do české společnosti. Tento koncept je zajímavý v tom, že jídla ženy připravující podle originálních domácích receptur, což představuje pro zákazníky autentický a nevšední zážitek, kterého by šlo těžko docílit, kdyby pokrmy vařily Češky. Firma zajišťuje catering pro různé příležitosti a společenské akce, od svateb, rautů, konferencí přes soukromé oslavy apod. Jídla je možné objednat v bio kvalitě, bezlepkové, vegetariánské či veganské podobě. Podnik deklaruje používání kávy a čajů ve fair trade kvalitě, čímž se stává sociálně a společensky prospěšným i z tohoto hlediska. Na počátku existence Ethnocatering čerpal dotaci z EU, v rámci níž byly pronajaty prostory zakoupeno základní vybavení. Poté již začal generovat zisk. Jeho vznik nebyl dotován z rozpočtu spolku.

Webová stránka: www.ethnocatering.cz

Dokumentární video o sociálním podniku: <https://www.youtube.com/watch?v=yQXICTm-dZg&t=11s>

⁴⁸ <http://www.inbaze.cz/>

Literatura

ALTER, K. *Social Enterprise Models and Their Mission and Money Relationships*. In: Nicholls, A. (ed.) *Social Entrepreneurship: New Model of Sustainable Social Change*. New York: Oxford University Press, 2006. ISBN 0-19-928387-7.

BORZAGA, C., DEFOURNY, J. *The Emergence of Social Enterprise*. London and New York: Routledge, 2001. ISBN 9780415339216.

BORZAGA, C., GALERA, G. & NOGALES, R. (eds). *Social Enterprise: a New Model for Poverty Reduction and Employment Generation*, Bratislava: EMES and UNDP Regional Centre for Europe and the CIS, 2008. ISBN 9789295042780.

DAVISTER, C., DEFOURNY, J., GREGOIRE, O. *Work Integration Social Enterprises In the European Union: an Overview of Existing Models* [online]. EMES Working Papers no. 04/04, 2004. [cit. 2010-07-11]. Dostupné z: <<http://www.emes.net/index.php?id=49>>

DAVISTER, C., DEFOURNY, J., GREGOIRE, O. (2004). *Work Integration Social Enterprises in the European Union: an Overview of Existing Models*. Working Paper no. 04/04. EMES European Research Network. [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.joseacontreras.net/econom/Economia/Economia_Social_CIES/pdf/economiasocial/investigacion/PERSE%20Work%20Integration.pdf>

DEFOURNY, J. *From Third Sector to Social Enterprise*. In: Borzaga, Carlo – Defourny, Jacques. *The Emergence of Social Enterprise*. London: Routledge, 2001. ISBN 0-415-33921-9.

DEFOURNY, J. *Social Enterprise in an Enlarged Europe: Concept and Realities. Second Conference on Social Economy in the Central and Eastern European Countries "Social Entrepreneurship & Economic Efficiency"* [online], Krakow (Poland), 27-28 October, 2004. [cit. 2010-07-25]. Dostupné z: <http://www.emes.net/fileadmin/emes/PDF_files/Articles/Defourny/Defourny.Soc.ent.CEE.3.06.pdf>

DEFOURNY, J. *From Third Sector to Social Enterprise*. In: BORZAGA, C., DEFOURNY, J. *The Emergence of Social Enterprise*. London and New York: Routledge, 2001. ISBN 9780415339216.

DEFOURNY, J., NYSSSENS, M. *The EMES approach of social enterprise in a comparative perspective*. Emes working Paper Series 12/03. [online], 2012. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://emes.net/content/uploads/publications/EMES-WP-12-03_Defourny-Nyssens.pdf>

DOHNALOVÁ, M. *Sociální ekonomika v evropeizaci českého hospodářství*. Studie Národohospodářského ústavu J. Hlávky č. 9. Praha: Národohospodářský ústav J. Hlávky, 2006. ISBN 80-86729-31-1.

DOHNALOVÁ, M. *Sociální ekonomika*. In SKOVAJSA M. a kol. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. s. 289-307. ISBN 978-80-7367-681-0.

DVOŘÁKOVÁ K. *Finanční zdroje sociálních podniků v České republice*. [Diplomová práce]. Praha: FHS UK, 2016, vedoucí M. Dohnalová.

ELIGIBILITY CRITERIA. THE SEED INITIATIVE. [online], [cit. 2015-12-31]. Dostupné z: <<https://www.seed.uno/awards/about/eligibility-criteria.html#g-be-in-the-early-stages-of-implementation-2>>

EMES Focus Areas. Focus Areas. *Emes European Research Network*. [online]. EMES, © 2018. [Citováno 2018-03-31]. Dostupné z: <<http://www.emes.net/about-us/focus-areas>>

KUBÁTOVÁ V. *Analýza otevřenosti subjektů podpořených Výzvou č. 30: obsahová analýza webových stránek*. [Diplomová práce]. Praha: FHS UK, 2015, vedoucí M. Dohnalová.

KVON, A. *Společensky odpovědné chování firem v sektoru HORECA* [Diplomová práce]. Praha: Vysoká škola hotelová, 2018, vedoucí M. Dohnalová.

LEGNEROVÁ, K., DOHNALOVÁ, M. *Společensky odpovědné podnikání*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-055-7.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR: *Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020*. [online]. [cit. 2019-08-20] Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/strateg_zam_2020/strategiepz2020.pdf>

NYSSENS, M. *Social enterprise at the crossroads of market, public policy and civil society*. In: NYSSENS, M. (ed.) *Social Enterprise*. London and New York: Routledge, 2006. ISBN 9780415378796.

RYCHLÍKOVÁ, M. *Zpráva o českých sociálních podnicích*. Analýza pro katedru studií občanské společnosti. Praha: FHS UK, 2019.

SOCIÁLNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ A PODNIKÁNÍ V ČESKÝCH REGIONECH. [online]. [cit. 2019-09-30] Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/619130/brozura_online.pdf>

WISE Work Integration Social Enterprises as a tool for promoting inclusion. Innovative Social Enterprise Development Network. [online]. [cit. 2016-05-18]. Dostupné z: <http://www.isede-net.com/content/social-economy/wise-work-integration-social-enterprises-tool-promoting-inclusion>

Zákon č. 90/2012 Sb., *Zákon o obchodních společnostech a družstvech* (zákon o obchodních korporacích). [online]. [cit. 2016-05-18]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90>>

Webové stránky

<https://www.ceske-socialni-podnikani.cz>

<http://www.dacr.cz>

<http://ethnocatering.cz>

<http://www.inbaze.cz/>
<https://www.isp21.cz>
<https://www.komora.cz>
<https://www.komora-socialnich-podniku.cz>
<https://www.mpsv.cz>
<http://www.socialni-zemedelstvi.cz>
<http://sovz.cz-prace>
<http://www.tessea.cz>
<https://www.vlada.cz>
<https://www.youtube.com/watch?v=yQXICTm-dZg&t=11s>

Autorka

Doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc.
Katedra studií občanské společnosti
Fakulta humanitních studií
Univerzita Karlova

E-mail: marie.dohnalova@fhs.cuni.cz
Tel.: 725907529

Zabývá se sociálně ekonomickou tematikou, organizovanou občanskou společností a patří mezi české experty pro téma sociálního podnikání, sociální ekonomiky, společenské odpovědnosti firem. Předmět Sociální ekonomika a sociální podnikání dlouhodobě vyučuje ve studijním programu Studia občanského sektoru na Univerzitě Karlově, Fakultě humanitních studií.

Praha, 3. 10. 2019